Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дени ● ШОАТТА, 11 март, 1978 шу. ● № 30 (5862). ● Мах 2 кап.

Массе а оагIорахьа дегIабальна, сакхетаний хьнкарий дола коммунизм хьалъерам хьалхехбар — вай парте, цуй ленински Центральни Комитета керттерча йоаххонех ца!. Из йоахко ехы цIальна а хьагойтай самарданахьа кепатеха арабальнача «Лекционни пропаганда хьалахи из тоайра де дезарехи» болча КПСС ЦК соцам тIа.

Советски наьха Iилма мировоззрени хьахилара, вахаре дьнкаре позици лацара, лакха идейно-политически нравственни гIулакхаш хьахилийтара боккха мо а хиина дIаэттай лекционни пропаганда. Боккха доархIам болаш я из парте XXV съезда решенеш кхочашъяра, производства эффективности балха дикали айяра къахьегамхой оарцагIбоахача. КПСС ЦК соцам тIа боаггIаш бола мах бу политически Iилмаш знанеш дIайоаржаяра шоай хьнкари гоалаш дIалуча лекторий доккхача эскара беркатеча къахьегама.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА БОАРАМ АЙБЕ

Цунна цхьана парте керда декхараш уттаду идеологически балхе цу дьнкъе. ДегIаенача социализма, кIоаргIлуча Iилма-техническн революце, дунен аренe идеологически къовсам чоалхане бийрзача хьалашка, коммунизм хьалъеча хIанзарча хан-юкъа хьаштама дIадех лекционни пропаганда дIахо аргайоахаш тоелга. Из дара эггара хьалха дIадаха деза из легIаяра ноакъерле еш дола кхоачамбоацараш. Лекцеш дукхагIа еннйташ дукхача партийни комитеташа е эза йоахко яц цар дикала, массаза а доархIам бац советски наьха дешара, цIаьна довзаш хилара, культура боарам айбенна хилара. Цар знанеш дукхагIа хинйтанза а керда яхана а ургIоацаш йолга хадданза дегIаухаш хилара. Массаналла а е еза уйла яц лектораш кийчбара а цар товзала лекхъера а, цара Iилма-методически новкъостал дара, кулгалду дукха болхлой ба хан-ханналъа къахьегамкоша хьалкашка къамалаш да деш.

КПСС ЦК, сборни республиканий компартей ЦК-ш, парте крайкомаш, обкомаш, окружкомаш, горкомаш, райкомаш декхарийла вай лекционни пропаганда боарам дIахо айбелга IалашIде, из тоаяра хьала наьхъаш белгаж а дьа. Парте идейно-кхетама балха дакъа хилара тарра из тIаерайаш яна еза «Сийлахь-боккха Октябри аламлен прогрессе» яхача КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева доклада тIа ма-аллара дола исторически декхар кхоачамдара: «Саг лакхача общественни де лерхIарашка кхача гIерташ, идейни тешам, къахьеганца бозъонна кхоллама гIулакх долйш хьалаккевар, — из эггара хьалхарча декхарех ца!. Укхала чакхйоал коммунизм бахьан лоаттабеча къовсама чIоагIа лоархIам бола фронт. ХIаьта цу фроне вай коталонаш яхарах тIа-тIа дукхагIа тийша хургба экономика хьалъяра лелам а хоха социально-политически дегIабар а».

Лекционни пропаганда гIулакх деш хила еза советски наьха лакха идейность, культура, граждански бенитокхам, къахьегамнара коммунистически уйла, нравственни цIенал, советски патриотизми интернационализми. Дахе лораe кийча хилар хьалкхедеча. Тахан цук керттера чулоацам — марксистско-ленински теории из теори дегIайоалаеча КПСС юкъедахьа творчески дакъа, парте чурчен арахьарчен политика дешаш, КПСС XXV съезда документаш, СССР керда Конституци, новкъоста Л. И. Брежневен кхыча кулгалхойн балхаш тIа оттаяь йола Iилман коммунизма актуальни проблемаш кIоаргтен массе а оагIорахьа вIайовзийтаяга, лоархIам болаш да ерригача коллективашкара лекционни пропаганда наь, инициатива дегIайоалайе, дикагIйола опыт дIайаржаяра гIо дергдолаш лелар.

Лекцеех бола пайда эггара хьалха тийша ба цар идейно-теоретически боарамах, цун лоархIам бу цар чулоацама кIоаргIлага, Iилман дарa болаш, форматIа хьаьтташ кхетаоши хилара хьежа. Вай пропагандисташа деш дола къамалаш дIахо йодача хана а денлаь, тIагIортара хьисап хиларца белгала хила деза. Буржуазни, маоистски, ревизионистски идеологеца лоаттабеча къовсамe машар боацаш, лоархIамечеи ярачен дешашта хьалда жоп луш хила еза — иштта да парте лекционни пропагандагара дIадехараш. ТIа-тIа дукхагIа лоархIам болаш ба кагиркоашта юкъе беш бола лекционни болх. КПСС ЦК уйла тIайохийт из чIоагIбе безаш хилара, коммунизма идеалий уйла йолаш хьалкхуш доагIа повкал кхетаде дезаш хилара.

Лекционни пропаганда ергайоахаш тоайра хоалаш беш дола хьал хила а хиллад, долаш а да партийни кулгалдента. Цунна дийза къаьстта лоархIаме да партийни комитетий лекционни группай балха боарам лаккбелга, лекционни пропаганда юкъарча хьала лостам беш йола цар алиини IалашIъер. Партийни комитетий декхар да «Знание» Ерригсоюзни общества организацеита кулгалдента чIоагIдар. Шой мугIарашка кхо миллионал совгIа членаш вIашагIтохаш йола из къахьегамхоашта коммунистически кхетам лучара парте хьнкаре гIоича я. Дукха хIинаш де деза общества хIара организаци политически Iилмаш знанешта лакхача боарам тIа пропаганда е могаргдола творчески коллектив хилийтара.

Дукха таймаш долаш я цу пропаганда формаш. Царех дикагIа тIеецам е ладугIарашта хьалдача дакъе хан-ханнахьа знанеш луш, къахьегамхой квалификаци лакхьен общественни хьинар айден гIо деш ярах. Халкъа университетий, общественно-политически чтеней, лекторей, лекцей циклай, кхычар уж формаш ма-мотта дегIаккувлар — дукххача наьха духовни хьаштама дIа ма-дехара да.

Лекционни пропаганда дIахо ейяра хьадда программа оттеш парте дагахкоаб цун дикал ерига а тийша я лекторий составах яха ленински хьехам. КПСС ЦК соцам хьалбиза ба лекторски кадраш, царца кагирхоита юкъера бараш а, кийчбараш хьалкхебараш, лекцеш еара Iилманхой, преподавателаш, халкъа боахама сесиалисташ, хьалха латта балхлой, колхозхой юкъеозара еча йоахконах. Лекционни пропаганда еча дакъа лаар — боккха политически лоархIам бола гIулакх. Лекторий къахьегама мах беш, царна еша дола гIо де доккгIа.

«Лекционни пропаганда хьалахи из тоаяра де дезарехи» бола КПСС ЦК соцам боккха политически лоархIам болаш ба. Из тIаегIIам лерригIан вахаре чакхйоаккхаро кхы а лакхагIа айбергба идеологически балха боарам, коммунизм хьалъяра, керда саг хьахкийтара декхараш кхоачашдечара лекционни пропаганда лоархIаме.

(«Правда», 1978 шу, 7 март).

СИИЛЕ ХИИЛА ДУККАЛИ ЙИЙ!

1977 шера юрта боахама организацешта предприятешта юкъе еьрщача социалистически яхье итогаших хьахий Нохч-ГIалгIайн АССР Министрий Совета обласовпрофа.

Карара кара тела ЦIе байрахи 2300 сом ахчан совгIата хьожадаьд вачахьалкхенга дух дохкара плаи 136,8 процентах фуаш дохкара плаи 123 проценти кхоачашьеча «Кавказ» яхача Шалински района птицефабрика коллективана.

ШоллагIа ахчан совгIат — 1300 сом — хьожадаьд реализаце объем 118,1 проценти, валови производства 111,8 проценти, пайда белга 120 процента кхочашдаьча «Чечингушпромстрой» Аргунски алькабетонии изделий завода коллективана.

КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКА НАКЪАДОЛХАШ

«Грозэнерго» № 2 йолча ТЭЦ-а коллективо электрически йIовхалех энерги яккхарен дIеахийтарех шин бетта плаи толамца кхоачашъяьй. Уж толамаш даха торо хилийтар дерригача производственни доакъой болх дика вIашIуIеаьбаккхаро. Къаьстта белгалбаха безаш ба укхаза социалистически яхье хьалхалетуараш: турбинай воаккхагIоала машинист В. Грабсак, машинист И. Джанаралиев, электрослесараш Н. Гушков, П. Украинец, асфальтировщик А. Мусаев, иштта кхыбараш.

В. И. Ленин ваь 108 шу дузарa, шийна, 22 апреле Коммунистически субботник дIадахьара тIехьа йоаржаль Москверча хьалхалаттача предприятей патриотически инициатива хьаа в лаьца къахьегаш ба вIаиз энергетикаш. Коммунистически субботник долча зийнахьа энергетикех 600 сом болха оравала лерхI.

Субботник дIадахьара вIашагIъеллача лаьрххIеча штабо хьайда йола мероприятеш оттаьй хIара производственни дакъана лаьрIа. Цу дийнахьа дукхагIбараш зийода коаи цун юкъера моттигаш цIенъеш, тоеш хургба, хIаьта ремонтникаш шоашой къахьегама моттигашка болх беш хургба.

Х. СИРУДЖАНЕ, «Грозэнерго» инженер.

* * *

Укх шера 22 апреле В. И. Ленин ваь 108 шу дузача дезача цIей сийна хетадаьча Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьинаре дакъа лоцара дика кийчо ер ба Нохч-ГIалгIай респотребсоюза производственни комбината болхлой. Цу гIулакха лаьрхIа укхаза вIашагIъеллай штаб. Из ди хьинареча къахьегамца белгал а доаккхаш, кхыча лепошкарчуз 7 процент дукхагIа продукци арахеш лаьрхIад цар. Шоаттикъа эзар сома маьза чухьнахьа йоацаш йола продукци кийчъе социалистически декхараш тIайийад комбината коллектив.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа къахьегама вахте латташ хургва 240 болхлo. Шоаш 22 апреле лаьйкаа пхи бIаь сомал чухьнахьа доаца алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедаха лерхI цар.

Къахьегама вахте латташ боаша иттаж болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхеро наь хургба предприятe доа, гонахьарча моттигашка лостам беш, кIир тохаш, бесараш хьокхаш, гаьнаш эзаша дIадогIаш.

К. БАШИРОВ.

КЕРДАДАРАШ БАЛХА ЮКЪЕДОАЛАДАР

«Малгобекнефть» НГДУ дика вIашIтIехьдаьккхад кердадарех пайда эцар. Мехкдаьттахоашта юкъе къаьстта дика лел из болх КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо арадаьлча денз.

Ала деза, карара шу доладелча денз предприяте балха тайп-тайпара кердадараш юкъедоаладаро паччахьалкхенна 31 эзар сом гаргга ахча кходаьлга, планагIа шера 66 эзар сом кходе дезача.

Кердадарех къаьстта дика пайда кхбу РИТС-1, РИТС-3, мехкдаьтта тIоамашта низ тIадоттаберa цеха коллективаша. Масала, «Малгобекнефть» НГДУ № 1 йолча РИТС-а балха юкъе Къмабаседа-Камала хоама листока тIара дьайица пайдан новаторски предложени юкъейоалайир лаьттан кIалара оборудовани на талхийташ лорарa. Из метод юкъеяхьаро торо хулийт лаьттан кIалара а тIера а оборудовани ца талхийташ лорае. Из кердадар юкъедоаладарах дуккхьал цхьан РИТС-1 7881 сом кходаьд. Из миссел хIана дии кIаьпа ахча кходаьд из метод юкъейоалаярах № 3 йолча РИТС-а а. ХIаьта «Информэнерго» хоама листока тIара хьайийцача кердачо 5479 сом кходийтад.

М. ДАСКИЕВ.

КХАШКА ДУККХАГIА ЯХКА УДОБРЕНЕШ

Республике чакхдаьнна органически удобренеш кхашка йоаржаяра кхайкадаь месячник. ДIабахача шин бетта совхозийн колхозийн кхашка 538 эзар тонн органически удобренеш йоаржадьй кланe белалдераша, плаи 400 эзар тонн йолча, е 135 процент кхоачашъеш оттаь задани.

Къаьстта оевае къахьийгар Грозненски района механизатораша: 100 эзар тонн органически удобренеш кхашка а хьош, задани 149 процент кхоачашйир цар.

Сунженски района боахамаша задани 76 эзар тонн йолча, йоаржаьй 96 эзар тонн удобренеш, е задани кхоачашъяьй 126 процент.

Органически удобренеш кхашка яхьаре заданеш дикка тIехкхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Веденски, Малгобекски, Назрановски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районий механизатораша. Цхьабакъда, задане кхоачашъяьяц Гудермесски, Надтеречни, Наурски, Ножай-Юртовски районашка.

Механизаторий декхар да бIаьстан балхаш доладалехьа ма-хуьлла дукхагIа удобренеш кхашка дIайоаржаяр.

Подкормка яь 155 эзар гектара тIа гурахьа дIаденнача ялташта. Соахка укх хана хинначул дикка дукхагIа а доаш, из да дIадийнача ялтах 85 процент.

«Красный молот» завода вхелагIча цеха болхлоша дерригача технико-экономически хьокхамий укх шера шин бетта план дикка тIехкхоачашъяьй. Плоаал совгIа арахийнай итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Н. И. Врангулова кулгалдеча бригада коллектив. Цига шоай новкъосташта хьокхам телаш ба Н. Свишов, В. Качанов, С. Г. Геворгян, А. Пахиев, кхыбараш. ХIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) котельщикаш Н. Свишов, В. Качанов, С. Геворгян.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛХАРЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЭКИПАЖА КОСМИЧЕСКИ НИКЪ БАРА ПРОГРАММА ЙИЗЗА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Космонавташ Губарев Ремек лаьттан тIа IоЙоссаб

ТАСС ХОАМ

1978 шера 10 марта «Салют-6» — «Союз-27» — «Союз-28» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса борта тIа балхий программа тоаме кхоачашъьчул тIехьагIа лаьттан тIа Iоессай Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Губарев Алексей Александровичи летчик-тохкамхо, ЧССР гражданин Ремек Владимири юкъевола дунен халкъашта юкъера экипаж. Космонавташ новкъостий Романенкои Гречкои «Салют-6» яхача орбитальни станце борта тIа хIахо болх беш ба.

«Союз-28» яха космически кема IойоссаеШ йола аппарат Советски Союза белгалъяьча районе города Целинограда малхбузен оагIорахьа 310 километр гаьна Iохайнай, Iобессачул тIехьагIа новкъостий Губарев Ремеки могаш-маьрша ба.

Белгальяьча хана «Союз-28» яха кема орбитальни станцех хьакъаьстар. Программага хьежжа «Союз-28» яхача кемана торможени йир, отсекаш дIакъоастайир. Iойоссаеча аппарата лехкаш никъ баьчул тIехьагIа болх бе йолаялийтар парашютни система, лаьттан юкъехкаьчача хана кIаьлда Iойоссаяра двигателаш болх бе йолаелар, из даьчул тIехьагIа Iойоссаеш йола аппарат кIаьлда лаьтта Iоессар.

Орбитальни Iилма-тохкама комплекса борта тIа шин экипажо болх беча хана астрономически тохкамий цикл чакхъьаккхай, Iалама ресурсаш тахкар духье лаьттан тIехен тайп-тайпарча районашка визуально хьийжар, сурташ даьхар космонавташа.

ВорхI дени ворхI буси никъ беш новкъосташа Романенкос, Гречкос, Губарева, Ремека цхьана дукха технологически медико-биологически эксперименташ кхоачашйир. Белгтала аьлча, полупроводникови кристаллаша дегI даккхарал човхаме йоаца баьцоргIай организмаш дегIаахарн невесомосто ю ахиини Iомайир.

Лаьттан тIа кхоачаьй СССР-ен ЧССР-ен Iилманхоша а специалисташа а кийчъьячен советски а чехословацки а космонавташа цхьана чакхъьахачен экспериментех а тохкамех а къахиннараш тIадоля материалаш, хIаьта иштта «Салют-6» яхача орбитальни станце цул хьалхагIа никъ беча хана кийчъяь Iилман информаци тIайола материалаш.

Тоаме чакхъьяккхача дунен халкъашта юкъерча космически эксперимента дикалга дийлача керда этап хьеха космически арен Iилман тохкамий даьхе социалистически интеграци еча.

Дунен халкъашта юкъера космически наькъаш деlга — из да вежарашка долча социалистически мехкашна вIашни цхьане леладу экономически Iилма-технически гIулакхаш ма-мотта шердаран кIоаргдаран тIебердзабаь йола КПСС XXV съезда никъ хоадам боллаш чакхбоаккхилга.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССА НАЬКЪАГIА

ХIанзарча хьалашка дукхагIа хьокхамаш цхьана хьалхарча аргIе оттаду экономика дегIаахара дикала хьожламаш а.

Вай деношa тIагIортталаш дIалехараш — Iилма-технически прогресс сихъяр, къахьегама, производства, управлене хьалхалатта методаш юкъекхахьар, плана боарамагIа реконструкци яра технически кхы а кийчо яра, керда техники толамагIа йола технологии производствени юкъекхахьар.

1977 шера хьалъбоахама плаи кхоачашъяра а хIаьта иштта керда техникен толамагIа йола технологи юкъекхахьарах йоаккха эффект ийкхара а дакъе хьокхамаш толделга вIашIтIехьдаьккхад «Сунжанефть» НГДУ коллективо.

Ховш ма-дарра, «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьтта доахаш латта 20 шу даьннад. Карабулак-Ачалукски майдан мехкдаьтта доалл ача лаьттан тIоамашка карбонатни коллекторашца давлени хьаллоаттайро торо хилийтай мела тIерчен кIалхарчен скважинай ерригача фонда хIоаэалца фонтанни хьисапе (кIеж ептийташ) эксплуатаци е. Алхха дIадахача цхьан шера цу тайпара даьккхал 114 эзар тонн мехкдаьтта.

1974 шера денз мела тIерча тIоамашкара юхедиса мехкдаьтта хьалдоаккхача хана IалашIаьмте чIоагIа пайдаиа хилар тха управлене инженерно-технически болхлошеи «СевКавНИПИнефть» яхача института Iилманхошеи хьалхаяьккха газ чуIайначеи мехкдаьтта доаллачеи тIоамашта цхьан хаина эксплуатаци яра метод. Из эксперимент юкъе йоаллаяро йиш хилийтар Карабулак-Ачалукски майдан мела тIерча тIоамашкара 1974—1977 шерашка 242 эзар тонн мехкдаьтта даккха.

Укх тIеххьарча шин шера тIайийшача асфальто-кIувний хьисаперча хIамаех скважинай лифтови турбаши забойшта гонахьара зонаца цIенъяр духьа бутил-бензольни фракцеца обработка яра методо ше геттара дика хилар хьахьекхад.

Укх тIеххьарча хана «СевКавНИПИнефть» яхача институташи «Грознефтеразведка» яхача тресташи цхьана №№ 92 а 120 а йолча скважинашка экспериментальни балхаш даьд «Герхард — Оуэн» яхача фирма разделительни пробкаш дIаоттаеш. Даьча тохкамаша хьахьекхад из метод чIоагIа пайдана а дIайо бодача хана цементии тIаьр техкара меттел цу тайпара разделительни пробкаш Iотт уттае торо а хилар.

Мехкдаьттеи газаи хьагулдарех дIаахийтарен системана а хин Iалашои системана а дIаяхача шерашка реконструкци яро йиш хулийт мехкдаьтта даккхара мероприятеш дикагIа чакхъеха, зехьа доаш дала мехкдаьттеи газаи хIеяргда, из даьккхарга дIадодар хIоаргде.

Мехкдаьттеи газаи доаккхача ахьа турба йола система юкъейоаллаяро йиш хулийт хьалкхагIа алаех йоагаш даьтта 150 эзар кубометр хIара шера хьаяха.

Иштта къоастадеш да Заманкула майдан тIара ший Iалашои системана реконструкци яра доал а.

С. КАРТАШОВА, «Сунжанефть» НГДУ йоккхагIйола инженер - технолог.

СОАХКАРЧУЛ ДУКХАГIА...

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца жоп луш доккхий социалистически декхараш тIаийцад укх шера республика колхозийн совхозийн хьайбаш лелалдераша. Цар хоп денлад соахкарчул дукхагIа хьайбай продукци яккха а йохка а. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдар духьа ерриге торонаш оарцагIъяха къахьегаш а ба хIанз.

ДIабахаб пятилетка кхоалагIча шера хьалкара ше бутт. Цу юкъа шура соахкарчул 8 процент дукхагIа яьккхай, хIаьта фуаш 27 процент дукхагIа гулдаьд.

Къаьстта дика дIадоладаьд ер шу Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартановски районий шурий фермий болхлоша. Иштта, Надтеречни района хьайбаш лелалдераша соахка хьалхарча шин бетта яьккха хиначул 24 процент дукхагIа шура яьккхай, хIаьта Грозненски района — 19 процент, Гудермесски — 14, Сунженски — 9, Урус-Мартановски — 6 процент дукхагIа.

Кхы а лакхагIа да хьокхамаш хIара IаттагIара йоаккхача шурийга хьежача. Масала, Надтеречни районе — 44 килограмм, Грозненски — 36, Сунженски — 37, Гудермесски — 24 килограмм дукхагIа шура яьккхай хIара IаттагIара соахка хиначул.

Цунна цхьана хьайбай продукци дукхагIа яккха йиш хулийтача торонех кхоачамбоалаш пайда ца эцаш боаламаш да республике. Лакхе вIераш яьхача районашкарчул вогIа балха хьалаш доацаце а соахкарчул кIеззигагIа шура йоаккх: Малгобекски районе — 5 процент, Наурски, Шалински, Шелковской районашка 3 процент. Лохъенна хIара IаттагIара йоаккха шура а. Иштта, Малгобекски, Наурски, Шелковской районашка — шийтт-шийтта килограмм, Шалински 9 килограмм кIеззигагIа шура йоакк хIара IаттагIара соахкарчул.

Дика хьокхамаш гойт укх шера республика кои тIара оалхазараш лелалдераша. Масала, Грозненски районерча боахамашка соахкарчул 19 процент дукхагIа фуаш гулдаьд, хIаьта Шалински района кои тIара оалхазараш лелалдераша — 63 процент. Паччахьалкхенга фуаш дохкара хьалхарча кварталa план ханал хьалха кхоачашъе йиш хулийтаргья цу гIулакхо.

Дикача технически кийчонца

Назрановски районерча организацеий предприятей кулгагIбола мукъ дIа-юха кхухьар «Сельхозтехника» районни объединене автотранспорт а эьнча хархургдаш. Дуккхьал цхьан юбилейни шера по дIахьа бихьа мукъ 357 эзар тонн ба — планагIа лаьрхIа хиннача 29 эзар тонн дукхагIа.

Производства хIара дакъа бен бола пайда реализацен объем яхача хьожхамца лоархI. Цу хьокхамах дIадаьннача шера автотранспорто баь пайда 716600 сом хилар, планагIа 643 эзар сом хила безача. ХIаьта тонно-километраш 11820 эзар йир, планагIа 11150 эзар йоагIача.

— Объединене 126 автомашин я мукъ кхухьаш, — воах гаража заведующе Евлоев Вахас, — царех 55 самосвал 70 гаргга бортах дараши. — Царел совгIа, заправка еш, технически а кхыдола а гIулакхаш деш я бархI автомашина. Автопарка технически кийча масса а нормал лахкагIа — 70 процент доаттаю ремонтникашеи водителашеи, цуддуьа графикагIа йоагIачул дукхагIа хул хIара дийнахьа балха араюала автомашинаш. Цар технически хьалага хьежжа да хьоазаш ца беш, транспортни нарушени ца еш уж лелалга а.

— Водительски коллективо тха системе республике хьалхара моттиг яьккхай шеръа тIа хатар доацаш бозх барах, — луш цу служба инженера Чепоев Мувсас. — ДIадаьннача шера цхьакха а транспортни нарушени яьна объединене водителаших. ХIаьта машинашка башха-дика а тьежаш, шоай балха заданеш гаьнна тIехкхоачашъераш а дукха ба. Масала, царех ба гIехьа дрмепанни йолча самосвалаша болх бе Аушев Бахьаудин, Белхароев Султан, ГАЗ-53 яхача машина тIара Хамхоев Махьмад-Гирей, самосвала тIара Нагоев Муса, кхы дукхахбараш. Цар 150—170 процент кхоачашъю нормаш.

ХIанз дукалгIбоза балхан ялтыш дIайийдеча пункте, «40 лет Октября» яхача совхозе, ДРСУ, кхыча организацешка ду водителаша. Укх шера январь бетта реализаци объем 73400 сомага кхоачаьй, 37200 тонн мукъ дIа-юха бихьаб, планагIа 29 эзар тонн йоагIача.

Объединене ерригача коллективо хьай балха программа а лоархIаш къоабальь тIаийцай КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш, новкъоста Л. И. Брежнева цига хьача къамальлара тьайпагIа положенеша выподаш. Из гуш да пятилетка кхоалагIча шера водителаша тIайийпача социалистически декхарашка хьежача а. Царца лаьрхIад мукъ дIахьа кхухьилга 13300 эзар тоннo-километрага кхоачае. Машинаш технически кийча хилара коэффициент 75 процентага кхоачае (планагIа йоагIар — 65 процент), иштта кхыдола гIулакхаш.

— Боккхача теркамца дийцад коллективо КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, — йоах объединене управляюще Пугиев Хьадриса, — хIара механизмах, хIара балха сахьатах дикагIа пайда эца лаьрхIад. — Предприяте болх дIахо лакхбара тIаерзаь организационно-технически мероприятеш оттаьй, хIараж кхоачашъелга беккткхамеча болхлочa тIа а дулаш.

Хьеж со мероприятешна. ИттлагIча цхьайттлагIча пункташ тIа яздаьд:

«Технически кийчон коэффициент 10-гIа март тIаккачалехьа 90 процентага кхоачае».

«Технически гIулакхи тештеш ремонтни дика яра чотах автопарка кийчон коэффициент 85 процентага кхоачаш лоаттае, хIаьта автомашинех пайда эцара коэффициент 80 процентага кхоачае».

— ТIаийпача социалистически декхараша таралуш мачий из цифра, — ях аз.

— Нагахьа балха воаьннарех машинаш еха моттиг хала [illegible] резерв а цу юкъе, — боах гараж заведующе. — Цудухьа бола бе йиш йола машинаш масала а эоазе хила еза.

Мероприятешца я ремонтни болхлой спецбарзкъалаша, спецкхачаца, сапаша, гатаита IалашIбелга лерхIаш йола пункт а.

— Хан-ханнахьа шоай аргIагIа дIалу хIаранена лоагIар. — йоах заявгара са хаттара жоп луш.

Юххера а, 22-ча пункта тIа аьннад:

«Автотранспорта технико-экономически хьокхамаш дикагIа хилийтаран цуя балха овсарле лаккъяран, иштта 1978 шера тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдаран объединене берригача къахьегамхошта, бригадашта юкъе социалистически яхь йоаржае».

Из пункт керда шу доладеннача хьалхарча денощка деза йоагIача [illegible].

З. ДАУРБЕКОВ.

Хьаране дегага кхоач

«Буруннй» яхача комсий совхоза ветерай я агроном Малаева Надежда Матвеевна. Совхоз хьалча 12 шера укхаза болх беш я из. Нах дика бовзаш, шийна довл де харженнача агромехучасткана лерттІа кулгалдеш, политинформатора болх дика кхоачашбеш я Надежда Матвеевна.

Къона агроном йолаш агромехучастка политинформаторалла чІоагІъеш ела хьайаар из.

— Фу дуйцаргда аз се сиина болча болхлошна, — аьлар цо.

— Хьона хьийхал, хьона дукха дол участкерча беррига болхлошта хьинаре къахьегаргдола гІулакх вІаштІехьдаккха Іа, — аьлар цунга парткоме.

58 саг болх беш ва нов. Малаевас кулгаллеча агромехучастке. Соахка гурахьа комсаш поІаши лаьтта кІал дІакъовлаша хІаране къахьегам айбе безаш нийсделар гІулакх. Мехучастка 9 бетта оьхча балла экономически анализ йир политинформатора. ХІаранс бьча балхах юкъарча боахаша дикка пайда, бахьан доцаш балха тІера бувларегІа хинна эс дий цар цо. Кхиметтел хорта бохабу маларщ а мелаш балха яра ца бийкараш а бар участке. Деррига а болхлошта дІадийцар цо. Цуа тІехьагІа тоаделар гІулакхаш. Ший хакнахьа Іано дІахьайла яьлар комсаш.

Цу тайпара политинформатора беседах шоашца деш дола къамьлащ дйьа ала а, ца деш. хьалхашка латта декхараш лоархІамех чоалханен долга дІахайта, фу дича бакъахьа хурга аьнна дагабалара, шоашта хетар хьалийтара дола хайра ладийгІараштa.

Политинформатора Малаевнана керттердар практически де дезараш дІаьюкхнига да. Нагахьа санна моллагІа болхло тІехьавусаш моттиг нийсъелча, цун бахьан лаха а новкъостал де я гІорт яа.

ЛадувагІа безам боагІаш хул цо халкъашта юкъерча доттагІалех еш йола беседаш. Шоай совхоз мекка малагІча городдашца бувзам болеш я, арахеца продукци мича дІакхухьийт, географически карта тІера дІа я хьокхаш дуйц цо. Шоай йоккха новцача совхоза коллективо Къилбседа Кавказа дукхача боахамашца бувзамаш леладарах чІоагІа тамаш еш хилар дукха ладувгІараш.

МугІарера боллой ба цо политинформаци сшараш. Цудуьха «Производстви эффективность лакхъялга», «Продукцега дІадодар лохделга», «Воахама расчет», «Кхомбара режим», иха темаш ховдамоолла масалаш кхувлаш, комсий совхоза а шоай участки а хьалпшца ювзаш еш нов. Малаевас. Иштта болхлошта ше еча беседашка шоай коллектива толамех дуйц политинформатора. Цудухьа массане а ладувгІа безам боагІаш я хул уж.

АргІанерча беседага кийчлуш пайдане материал хьахержа ца Іеш, массане ладувгІа безам хургболаш цунах шоашта хетар ладувгІараш дувцаргдолаш из оттае гІерт нов. Малаева. Дика гІулакхел дувцарал совгІа коллективерча кхоачамбоацарех, дуьлийтача гІалатех, уж хьакхлара бахьанех, дувцаш хул из болхлошта.

— Нийсо лелаеш я из, — оал болхлоша. — Шийгара къахьегама масал гойт. Цудухьа массане а боккача безамца ладувгІ цунга.

СССР Конституци, СССР Лакхехьарча Совета ворхІлагІча сессе а Октябра 60 шу дизара хетаьча торжественни заседане а материалаш ювцаш дукха болх баьб Н. М. Малаевас.

ХІанз цо деча къамьлий керттера тема я итталгІча пятилетка кхоалагІча шера социалистически яхь шерагІа йоаржаярах лола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо шерра дІадовзийтолга. Шоай коллектива укх шерарча толамашца яйхах ювз цо шийн беседаш.

Шийн балхах политинформатора Н. М. Малаевас йоах:

— Укх дІадахача шеришка сена кхаьийлга, нах боьцаш се мегаргдоаккхига хайнад сона. ХІаьта чІоагІа дукхагІйне а да из сага.

Е. ФАРНИЕВА.

НохчІ-ГІалгІай транспортни управленена чуйоагІача автоколонна 1471 водителашa дІайолаяь инициатива хьал а хьалха итталгІча пятилетка план шина шерал аз шерек кхоачашъе доккхий социалистически декхараш тІайийцадар Назрановски автотранспортни предприятерча таксе водитела-бригадира, коммунистически къахьегама ударника, Къахьегама Сийлен кхоалагІча степена ордена кавалера Оздоев Махьмада Жабраила. Тхе шера задани тІеххоачашъярах рапорт делар укх шера аллагІча айнаре.

Пассажирашкара мах а эцаш таксеца цикъ бара тхе шера план 117,8 процент кхоачашъйй Оздоев Жабраила. ПланагІа лаьрхІачул совгІа пассажирашкара мах а эцаш такбеша 42 эзар километр цикъ баьб. Валови пайде бара тхе шера задани 100,1 процент кхоачашъьй цо. Массе а тайпа материалаш кхоаре тхе шера задани 147,2 процент кхоачаш а ец, планагІа лаьрхІачул совгІа кхоьй 151 сома мехьа тайп-тайпара материалаш. Таксех пайда эцара задани а 100,1 процент кхоачашъйй Жабраила.

КарагІдаьннячох кхоачамбац Іеш оамал йоацача водитела Оздоев Жабраила социалистически декхараш тІайийцад укх шера Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузача дента цхьайтталгІча пятилетка хьалхарча шера задани кхоачашъе.

Сайка дакъа къахьегамо толамаш яхь тІа а тоадеш къахьегаш я укх шера предприяте коллектив а. Халкъа боахама мухьаш дІа-юкa дахьара шин бетта план 108,4 процент, тонно-километраш яра задани 110 процент, пассажиро-километраш яра план 112 процент кхоачашъьй цо. Пайда совгІа дІа-юка дакьяд эзараш доккхаш халкъа боахама мухьаш, дІахьа бигаб итташ эзараш пассажираш. Къахьегама овсарле лакхьяра задани 111 процент кхоачашъьй предприяте водителашa. Уж толамаш доахача дикка дакъа лаьцад бригадира водитела Оздоев Жабраила, цо кулгалдеча бригадое.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьад аьттехьа) РСФСР Министртранс коллеге Сийлен дипломъ дІалуча хана Ж. Оздоев, водитель Д. Халмурзиев, директора заместитель Хь. Тормаев, плановой отдела начальник І. Темирханов, местокома председатель Б. Евлоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Парткоми яхьи

КОММУНИСТАШ ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Совхоза боахам дегІабоалабара лоаттабеча къовсаме хІара коммунист дизе декъе лоаваш хилийтара шиб беррига низ тІабеpзабаьб «Назрановский» совхоза партийни организаце. КПСС XXV съезда решенеш, юрта боахама производство дІахо дегІайоалдарах бола КПСС ЦК-ии СССР Министрий Советеи сопамеш практически кхоачашдара шоай беррига массово-политически организаторски болх тІабеpзабаьб парткомо цехови партийни организацешен. Иштта йоккха уйла тІайоахийт партийни болх дегІабоалабара, производстве коммунистий авангардни лоархІам айбара, шоашта довл де хара ешача участкана хІаравар беккткоккхаме хургволийн планаш, социалистически декхараш кхоачашдергдолаш царна кхетама болх бара дешашта.

1977 шера йола планаш оттаеш Сийлахь-боккхача Октябра юбилей сийна доккхий декхараш тІайийцадар тха совхоза коллективо. Уж декхараш кхоачашлеча хьалхарча мугІарашка хилар коммунисташ.

КПСС 73 членах латт совхоза партийни организаци. Материальни рузкъа хьадеча производствен цуи лоархІамеча участкашкен балхаш деш ба царех дукхагІбараш. 6 цехови партийни организаци 7 партгруппен я совхозе. Къахьегама коллективай ерригача звеношта партийни тІахьожам дикагІа лоаттабе тардолийт цу тайпарча парторганизаце структура. Оаха массаза дика кхетадеш дехадраш нийсо дІаоттаяь хилча мара толам боаккхарг ца хилар. Цудухьа цахаддаш цу гІулакха йоакхо ю парткомо.

Цу тайпара болх вІаштІехьбаккхар бахьан долаш соахка дукха а дукхагІа иха вІаштІехьдаьлар юрта боахама продукташ. Планах лаьрхІа хинначул дукхагІа 681 тонн ха болаялит, бьцадевраш 37 тонн, шура 86 тонн, дулл 17 тонн пачхьалкхенга дехкад тха боахамо.

Къаьстта дика къахьийгар хьайбаш лелалераша. Ерригa дІаладьрхІача хІара кхоабеча Іэттагара 1716 килограмм шура яьккхар, планах 1800 килограмм яккха езача метте. Хьалха дІадахача шера яьккхачул 386 килограмм дукхагІа хул из. ШиерІа хьахинидаан уж толамаш. Тха дикагІболча хьайбаш лападерех дьнна беркат да из. Уж ба коммунисташ укхаза 20 шера болх беш вола скотник Салгиев Ибрахім, дукхача хана ферме болх бай, хІинц пенсегІа воллаше къахьегаш йола Сагова Дунай. Боахаме эттара хьалха Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаньйа яхьа юкъе адар из. ХІаьта планах 1600. тІайийцача декхарех 2000 хІара кхоабеча Іэттагара яйха езача метте. 2788 килограмм шура яьккхар цо. Шийн балла йохза йола мастер я из. Совхоз партийни организацешка хоржамаш хулаш ферме партгрупоргалла хержар, юрта а иштта районни а халкъа депутатий Советий депутат я Сагова Дунай.

Вахара дІа а яьнна чухдіасІа Іоха сатувш яц нов. Сагова. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмойн Шелковской районе доаркай тІехьехамеи чулоацам байзачул тІехьагІа укх карарча шера хІара ше кхоабеча Іэттагара 3000 килограмм шура яккхара хола социалистически декхарш тІайийцад цо. ХІаьта Іай доахан кхабара нийсъенна хилошащ эша а еш январь бетта хІара тІачІоагІбьча Іэттагара 271 килограмм шура а йоакхаш совхоза доаркашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Дунайс.

ПхелагІа вІаштта цехови юкхьанцарча партийни организаце секретаралла хержва коммунист Наьсар-Кертерча юрта Совета депутат вола Абадиев Мухтара Мухарбик. Бьцадевраш лелаеча бригадa кулгалдеш низ тІабахийтa къахьегарца планал совгІа 37 тонн бьцадевраш пачхьалкхенга дохка вІаштІехьдаьннад цун.

Цхьаькха а дІ белгалдаьккха мегаргдолаш масал. Коммунист парткома, райкома член Къахьегама Цlеча Байракха ордена лелаю, МТМ слесарь Тохов ТІоха Муса боалане матте районе а дика вовзаш ва. Дошо кулгаш дола мастер ва из. ИтталгІча пятилетка план 3 шера кхоачашъяра дола декхараш тІайийцадар цо. ХІаьта хІана дукха ха йоацаш шийн социалистически декхарашка юха дьажа а хьежа СССР кердача Конституце шу дузача денга пятилетка кхоачашъе лаьрхІар цо. Дош гІулакхана чІоагІдеш ва Муса. Шийн дикала Знак тІаоттаяь 112 двигатель тоабаь баьккхаб цо. Иэ-м боккъалдар аьтча. Йоккха эффективности балха дикали хилийтара тІехьа лоаттабеча къовсаме хьонхам теле саг ма-вий. Иштта шоашта тІалехка партийни гІулакхаш а тІелаьна кхоачашду цу коммунисташ.

Шоашкара къахьегама масал гойта ца Іеш, производствена кулгалде а нах шоашта тІехьабаха а лоам хиларца дуазадения коммунисташа коллектива толамаш хасамдахара дешаш шиш заседанешкеи партийни собранешкеи дукха уттаду, кулгалдене коммунистий отчеташка хаст-хаста ладувгІ парткомо. ХІаьта хІара цу тайпара дош, отчет ерригача парторганизаце дахаре боккхача лоархІаме а. Производства планаш тІайийна социалистически декхараш кхоачашдара бола коммунистий бехктохкам лакхбу, иштта царга шоашка а цу гІулакхашка дикагІа дакъа лоаццийт цу тайпарча гІулакхашка. Кердадар балха юкъедахьара, къахьегама толамаш совцадара коммунисташа хьалхе делаергйоле гІулакхаш вІаштІехьдаха гІерт цхо.

Социалистически яхьах дукхагІа пайда хилийтарах бола коммунистий бехктохкам декхара тІеерзаь дІадалл бола система яьлаинай совхозе. БІаргача юрта боахама шера долча балхашта чуйоагІача хапашкен кампанешкен йоаржаеча социалистически яхье хила декхараш белгалдаьхад оаха. Цу лоархІамеча гІулакхашта кулгалдаь ца Іеш, ерригача коллективана планаши социалистически декхараши кхоачашдара шоашкара масал гойт совхоза коммунисташ.

Ерригача советски халкъа санна КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш дегтІера къобалъеш. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш тхоай тоpoнашка хьажа а хьежа итталгІча пятилетка кхоалагІча шера доккхий декхараш тІайийцад тха коллективо.

ДІабьнаб кердача шера хьалхара ши бутт. Во толамаш дахьадаш оаха. Іа низкъало хиннелале а 100 тонн гарга шура ехкар пачхьалкхенга, совхо цу хана яьккхачул хІара Іэттагара 16 килограмм шура дукхагІа а йоакхаш.

Дукха да дІахо йодеча хана де дезараш. КарагІдаьннараш лараде а лувлаш дІахо юрта боахама продукташ яхара дега дахьцар кхоачашдара шоай беррига низ дІалурба совхоза коммунисташ, ерригача коллективо. ХІаьта тІайийна социалистически декхараш сийлена кхоачашдара пайда эланза йола производстве торонаш лохаргья, кхы мел эшар верга совхоза коммунисташ, ерригача коллективо.

Д. ПУТИЛИН,
Назрановски района «Назрановский» совхоза парткома секретарь.

ДОШ ЧІОАГІА ДА

Пятилетка кхоалагІча шера шовй тІайийца социалистически декхарийн хаьал хьалха кхоачандара къахьегама викте этгай производственно-техническа гІулакх дараш оборудованена комплектни араш йолча Карабулакски база коллектив. Дукхача шеранаш меххдьиттта промышленносте къахьегаш йоккха опыт йолча коммуниста Оздоев Бексолта Махьмада кхетамца вІаштІехьбаьккхаб цуе керте латтача база коллектива къахьегам. Цудухьа шерагара шерага цо хоаха производственни технико-экономически хьокхамаш тоалуш доагІа.

База коллективана хьалхашка латташ дараш лоархІамех бехктокхамек декхараш да. Цуна тІадожадаьа материалаш, оборудованено предприятеш Іалашъелга, объекташка централизованни хьисапе оборудованено материалаши хьакхухьилга, хьахьожаяь фондаш дІа-екае а екъаш, царех пайда иншта ж хьожаш тІехьожам лоаттабеелга.

Кхоаткъа сагех латташ йоккха йоаца коллектив а база йа. Из иштта дІай а ду вІаштІехьдоал хьекхаьча оборудовани материалаши сиха Іоводане, стелажашка, складашка уж дика дІаоттае, хІаьта уж централизовани хьисапе производстве дІаяхьийта.

Шерагара шерага дукхагІа хул база коллективагара предприятеша, организацеша дІадехаш дар. Цуща дуазадена базе хІанз хьалъеш а 425 квадратни метр хула товарно-материальни склад. Духхьашха цу базе хьалъяьй МС-900 тиnагІа йола экспериментальни механизировани склад. Цу чу дІаоттае йиш хургья 200 тонн тамповажни цемент, бентонитови топпир, цу тайпара кхыйола материалаш.

Иштта хьалъе лаьрхІаь 625 квадратни метр хула рельсаш чуйха склад. Из а расфасовни материалаш дІаоттаяра лаьрхІа а. Укх шера хьалъе йолаеш я из склад.

ДІадаха шу дика чакхдаьккхар база коллективо. Продукци мехьала яккхара шера план 114,5 процент кхоачаш а ец. ПланагІа лаьрхІачул совгІа мехьала яьккхар 746 эзар сома мехьа тайп-тайпара продукци. Предприятеха хьатІабоагІача пайдех задани 122 процент кхоачашйир. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 114,4 процент кхоачашйир. Централизовани хьисапе материалаш хьакхахьяра шера задани 115,1 процент кхоачашйир.

Карабулакски производственно-технически гІулакхаш деча база коллективо «Грознефть» производственни объедешене предприятешта юкъе эттара хьалхарчарна рапорт делар пятилетка хьалхарча шин шера задани соахка 20 августа кхоачашъярах. Иштта дог гІоздоаха толамаш дахарах база коллективана «Грознефть» объедешене кулгалхоша делар цхьоалагІча степена диплом кхача премия.

Иштта дика къахьегаш ба база болхлой пятилетка кхоалагІча шера а.

Ши-шегІа хьахинадац уж къахьегама толамаш. Цхьа дезал санна барттайца болча болхлоша, инженерно-техническо болхлоша къахьегарех хьахинад уж. Социалистически яхье хьалхалаттараш хилазна белгалбаьнна ба грузчикаш Колоев Хьусена Іийса, Точиев Бексолта Абукар, подъемни крана машинист Емельянов Николай Иванович, грузчик Горчханов Аламбик, болхло Точиева Тамара, кхы дукха баршаь а. Цар массаза а шоай смени нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю.

СССР керда Конституци тІайийца шу дузача денга кхаь шера план кхоачашъяра доккхий декхараш тІайийцад база болхлоша. Уж толамца кхоачашдертхьлараш дог тайша ба уж.

Г. ГАПОТЧЕНКО.

СИЙЛЕНЦА КХОАЧАШДЕ ТІАИЙЦА ДЕКХАРАШ

Экономически обзор

«1978 шера план кхоачаш а тІеххоачаш а яра социалистически яхь йоаржаярей производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа лоаттабу къовсам чІоагІбарех хьалхехьа», КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК йздайна Письмона жоп душ, республика промышленни предприятей, гІишлошъеча, транспортни, кхыча организацей, коллективаша итталгІча пятилетка кхоалагІа шу тІатоттa къахьегама белгалдаккха а СССР кердача Конституце шу дузача дента кхаь шера заданеш кхоачаш а яь пахьнята лоІам болаш я.

«ТІехьабусараш боцаш бе болх!» яхача девизагІа лелаеча социалистически яхьах хьахур аьлдадоьраш, производствени мощностех дикагІа пайда эцай, Іилма-технически прогресс сихъеш, производства эффективность айеш дуккхача предприятейн организацешен коллективаша дика толамаш баьйба шоай балха тІа.

ИтталгІча пятилетка кхоалагІча шера ши бутт чакхбаьнаб. Предприятешкен организацешкен итогаш яь шин бетта планаш тІайийца декхараш а кхоачашдара.

БІарчча хьайнача республика промышленносто укх шера шин бетта продукци мехьала яккхара план 101 процент, хІаьта республика довл деча промышленни предприятеша 103 процент кхоачашъьй.

Мехкдаьттех газ, электроэнерги, мехкдаьттаниме продукци яккхара, мехкдаьтта аппаратураш, электрически инструменташ, тракторий прицепаш, хьу, херх хьекха хьу, цемент, сборни аьшкбетоний конструкцеши деталаши, тІехьанаьна духхаду бизата бержеш, маршаш, хьайбой дьтта, чакхьаьккхана йолча шурий продукци, жахча, кондитерский, макаронни, мехха — булочни изделеш, халкъа эша кхыдола товараш арахецара шин бетта план кхоачашъьй.

Нахе эша товраш дукхагІа арахецилга ІалашдерaX ЦК-я СССР Министрий Совета бьа соцам кхоачашбеш, промышленни предприятеша 3 процент тІеххоачашъьй культурно-бытовой кхо-карта эшеи товараш арахецара план, соахка цу хана арахийначул 15 процент уж дукхагІа арахийнад.

Дукхача промышленни предприятешка общественни производства эффективность айяра чотах продукци дукхагІа арахийцай, цун дикал товьяй, дІайолха материальни къахьегами кІезигбаьб.

1978 шера ши бутт къахьегама толам боаккхаш чакхбаьккхаб республика машинашъераша. Масала, ГІ. Ахриево цІерагІча «Электроинструмент» завода коллективо продукци мехьала яккхара шин бетта план 103 процент кхоачашъьй, дІадахача шера цу шин беттагa нийсдеча продукци 13 процент дукхагІа арахийцай цо. Къахьегама овсарле лакхъяра план 105 процент дукхагІа аьккхай. Укх шера шин бетта заводо соахка цу хана арахийначул 5 процент дукхагІа арахийцай электрически инструменташ.

Шийн балха тІа дика хьокхамаш гойт «Промавтоматика» «Іилман производственни объединене опытни заводо. Соахкарчул 31 процент дукхагІа продукци арахийцай цо, къахьегама овсарле 10 процент лакх а еш.

ИтталгІча пятилетка кхоалагІа шу дика дІадолаь хьалхалатта коллективаш кхы а я республике.

Укх пятилетка къаьстта йола белгало я производства эффективность айяр балха дикал лакхъяр. Производства дикала хьокхамаш эргадоахаш товдар, социалистически экономика дегІайяра керттерча проблемех цаІ я.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева парто XXV съезде белгалдир: «Лакха дикал — из къахьегами материальни ресурсаши кхояр, экспортни торонаш дукхагІа хилийтар, хІаьта ма хьера а общества хьашташ дикагІа, дизагІа кхоачашдар. Цудухьа продукце дикал айяра тІаерзаь хила еза планированеи управленеи ерригa механизм, материальни моральни совгІат дара ерригa система, инженерий конструкторийн кизаш, болхлой говзал».

Эффективности балха дикали айяра тІехьа лоаттабеча къовсаме хьалха йоагІа технически прогресс сихъяра, арахецача продукцея гІареш хьалдара баххея дикал айяра шоай низаш тІадерзадаь йола дукха заводаш, фабрикаш, гІишлош ю организацеш.

1978 шера 1-ча январе республике дикала пачхьалкхен Знак еннай 91 тайпа изделешта, аттестаци е йоагІача продукцех 21,1 процент хул из.

Дикала пачхьалкхен Знак йолаш дукха продукци арахец «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене предприятеша, машинаш еча заводаша, шовйни производственни объединене, кхычахьа.

«Грознефтеоргсинтеза» объединене пачхьалкхен дикали Знак йолаш арахец 22 тайпа изделеш, из аттестаци е езача продукцех 35 процент хул.

Швейни производственни объединене дикала Знак йолаш арахец аттестаци е езача продукцех 11 процент.

Цунца цхьана 1978 шера шин бетта итогаша хьахьокх промышленни предприятей дукхача коллективай балха тІа кхоачамбоацараш долга.

Продукци мехьала яккхара шин бетта заданех лоархІаьяц Грозненски кога гІирса фабрика. Цо 297 эзар сома мехьа продукци е планагІа йоагІа 30 процент продукци еннаяц. 41 эзар пара кога гІирс хул цох.

Иштта белгалдаккха доагІа яхьайолча предприятеша продукци мехьала яккхара план кхоачашъяь яле а дІадахача шерaца нийсдича продукци дукхагІа арахийца йоашилга.

Иштта, масала, Грозненски ремонтно-механически заводе продукци арахецилга 16 процент кІезигденнад. Назрановски трикотажни фабрике — 22 процент, Гудермесски Назрановски мехкх еча заводашка — 11 процент, Серноводски минеральни хи заводе — 10 процент.

Планови заданеш кхоачаш ца яра, арахеца продукци кІезигъяра керттера бахьан да производствои къахьегами вІаштІехь ца баккхар, машинаши оборудованеи кхест-кхеста болх ца беш латтар, болх ритмично ца бир, балха ха йовяр, бедол, материалаш, кхыйола материальни ресурсаш кхо ца яр.

Цхьайолча предприятей кулгалхоша дІика а дитадаш продукци мехьала яккхара план бІарчча кхоачаш а еш, ассортиментагІа план кхоачаш ца елга.

Машинашкеи оборудованешкеи бизавча низагІа болх байтара тІадерзадаь гІулакхаш чакхдоахе а, механизировани автоматизировани линеш юкъекхухье а пхьайола промышленни предприятеш лоархІаьнаш къахьегама овсарле лакхъяра планах.

Из лоархІаме хьокхам кхоачашбаьцбац 15 промышленни предприяте. Царех я «СевКавнефтегазопереработка» яхи объединени, «Терек» яха мебель ю объединенa, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод, Грозненски ремонтно-механически предприяти, рудни йоаца гІишлоний материалаш йоаха а чакхйоаха а Карабулакски завод, «Металлотара» яха завод, кхыдараш.

Общественни производства эффективности балха дикали йе езачу хьалхоше ла йиш йолаш дац республика цхьайолча предприятешка къахьегама овсарле лакх ца ярал совгІа из лохьяр.

Цхьан болхлочоа лаьрхІача арахеца продукци кІезигъяьй Грозненски ремонтно-механически заводе — 16 процент, Ацетонови заводе — 4 процент, Назрановски трикотажни фабрике — 17 процент, Назрановски мехкх еча заводе — 5 процент, маслозаводе — 7 процент.

Къахьегама овсарле айяра план кхоачайт ца яра совгІа из лохъяй Гудермесски медицински инструментий заводе, Грозненски кога гІирса фабрике, шурий промышленноста объединене, Серноводски минвод заводе.

Республика подрядни гІишлош еча организацеша 1978 шера шин бетта шовй лизаица кхоачашдаьь 28,1 млн. сома мехьа гІишлой-монтажни балхаш, из планагІа 104 процент хул.

1977 шера цу ханаца нийсдача гІишлой-монтажни балхаш 9 процент дукхагІа даьд.

Шин бетта план кхоачашъьй гІишлош еча НохчІ-ГІалгІай управлене — 106 процент, тресташа: «Грознефтехимремонтстрой» — 111 процент, «Чечингушводремстрой» — 110 процент, «Чечингсельстрой» — 116 процент.

Доккхий хьокхамаш гойтад №№ 7, 11 йолча гІишлой-монтажни управленей, гІишлош еча управлене № 155 йолча ПМК, «Жилгражданстрой» треста № 1 йолча СМУ, № 10 йолча СМУ, «Грознефтехремонтстрой» треста № 12, № 4 йолча СРСУ, «Чечингсельстрой» треста № 2, № 4 йолча №№ 101, 223, 557, 1066 йолча ПМК, № 7 йолча треста МУС, дуккхача кхычар коллективаша.

Бакъда цу цхьан хана йолаш я шоашта оттаяь планаш кхоачаш ца еш йола подрядни гІишлош ю организацеш а.

1978 шера шин бетта шоай низаица гІишлой-монтажни балхаш дара программа кхоачашъяьяц: гІишлош еча НохчІ-ГІалгІай управлене № 9 йолча СМУ, СпецСМУ, «Жилгражданстрой» треста № 8 йолча СМУ, № 105 йолча ПМК, «Дагсельэлектросетьстрой» треста № 66 йолча НохчІ-ГІалгІай МК, «Севкавнефтегазстрой» объединене гІишлош еча управлене СУ НГТЭЦ, № 12 йолча СУ, «Чечингсельстрой» треста № 921 йолча ПМК, кхыча гІишлош еча организацеша.

ГІишлош еча организацей коллективашка мел эшар долаш да тІехьадисар дІа а даькка итталгІча пятилетка кхоалагІча шера толамца болх бара.

Къаьстта уйла тІаяхийта еза хьалху гІирсаш тІехьа ца доладаш пхьаи боарамагІа йистедахара.

КПСС ЦК къобалъйна Орловски областа опыто лахьы кхача тайпара гІишлоний производствони кхаллаш планировани яро торо ду ритмично болх бе, дикко лакхъю капитальни вложеней эффективность.

Заводашка, фабрикашка, гІишлоний транспортни организацешка тІа-тІа шерагІа аржаь а пятилетка кхоалагІча шера тІаттІа къахьегара йола социалистически яхь.

СССР керда Конституци тІайийча шу дузаш итталгІча пятилетка кхоалагІча шера план кхоачашъе яхача девизагІа болх беш ба хІана республика къахьегамхой.

Хьалхашка оттадь декхар толаме кхоачашдара мел эша хьалаш — материальни ишазен ресурсаш, айенна къахьегама уйла йолаш я НохчІ-ГІалгІайчен къахьегамхошка.

ДЕПУТАТАША КХОАЧАШДУ ШОАЙ ДЕКХАРАШ

Дукха гІуллакхаш да районин, юртий, поселкови Советий массазарча комиссей балхашта чудоагІаш. Халкъа депутатий Советий организацешта юкъе йоахагІчарех я уж. Царна юкъенхул цалхьо хержарех дукхагІбараш.

Организаторски балха тайп-тайпарча формех методех царна пайда эца дарга дьежа хургба массазарча комиссей балха толам. Цу дакъе пхьадола дика хІамаш карагІдаьннад Шалински районни халкъа депутатий Советe вІашагІлеххача массазарча комиссешта.

Моттигерча Советашка тІехьара хиннача хоржамашка 998 депутат хержар Шалински районни халкъа депутатий Советe. ХІаьта болхлой класса, ахархой, гІулакхерча нахьа викалашта юкъера дикагІбараш хержар депутаталла.

Шоай предприятe торонаш дика йовзаш, йоккха опыт йолаш, организаторски кхетам болаш бола производстве хьалхалаттараш оа царех дукхагІбараш. Из боника ваш резерв я.

Из дика кхета а деш, хІара депутата шийн хоржама участке голамца болх барал совгІа, ше къахьегача моттиге коллективана хьалдашка латта декхараш кхоачашдара йоаржаьча социалистически яхье хьалха даттаг хилийта гІерт Совет. Районе дика вовзаш ва «Джалка» совхоза механизатор Социалистически Къахьегама Турпал, районни Совета депутат Сиидов Баудь Магомедович, сеталш делаер Социалистически Къахьегама Турпал Мусаева Тамара Магомедовна, КПСС XX съезда цІерагІча колхоза механизатор Октябрьски революце ордена делаер Ломалиев Іаьла, «Южный» яхача совхоза доярка Октябрьски революце ордена делаер Исмаилова Камета, «Шалинский» совхоза тракторист Ленина ордена делаер Абдулаев Сьавиу, дукха кхыбараш.

Къахьегамна коммунистически гІуллакхаш хилийтара шоашкара масал гойта ца Іеш бІарччача коллективе толамаш дахара, производстверча кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабара шоай беррига низ дІалуш ба дукхагІбола депутаташ.

Депутата статусех дола СССР Закон кхоачашдеш дика болх баьб районерча дукхагІбола депутаташа. ЧІоагІбеннаб харжархошцара депутатий бувзам, хан-ханнахьа царгарa вІашагІ а бетталуш, отчеташ ю цар. 1977 шера отчет еш къамаьлаш дир 986 депутата. 992 собрани яьй 86373 гаго дакъа а лоацаш.

ЧІоагІа дегІабенаб массазарча комиссей болх. ДІадахача отчетни шера Советий сессешка дийнад 525 дош. ХІаьта 170 дешага дьежай исполкома заседани. Иштта сессешка доладаьш содокладаш йир 120 комиссе. Массазарча комиссей гІуллакхаш хоадалар бахьна долаш цар балхах йолча отчеташка лахувгІа вІаштІехьдаьлар Советий сессешка.

Поккхий бокъонаш яларах, чІоагІа тешам боларах, депутатий инициатива йолаш хилярах боккха пайда баьлар массазарча комиссешта. Цар майрра а пачхьалкхен хьисапе а кхоачашду лоархІаме социальни экономически гІуллакхаш.

Цу хьокъехьа хьокхам эца мегаргболаш ба депутата Ю. Д. Усамова кулгалдеча районни Совета планово-бюджетни комиссе болх.

Махк еча предприяте балхах районе бахача наха дувца хабараш тахка лаьрхІар цу комиссе членаша. Дош чоалхане дар. Цудухьа из гІулакх тохкача специалисташ юкъе боалабир депутаташа. Цар новкъосталца дукха хІамаш чудоагІаш йола тохкама программа оттайир. Цу чудоагІар мухь тІаботтара балхашта автоматизаци механизаци елга, кадраш кийчъелга, цар балха говзал лакхъелга, арахецача продукце дикал тоаелга, ассортимент шеръелга.

Иштта лаьрххІа а дика бьбача тохкамо гучадаьхар дукха хІамаш. ХІаьта 1977 шера март бетта хиннача Совета сесси лаьрхІа дийнар из дош. Болхлой къахьегама гІулакхаш тоадара, мехк иттара, йолаш йолча торонех дикагІа пайда эцара тІадерзадаь дола хоадам болла де дезараш белгалдьхар тІайийцачa решенеш гІа.

Исполкома заседане дуьца укх тайпара дешаш кийдеча а дакъа лаьцар планово-бюджетни комиссе: «Куйбышева цІерагІча колхоза финансово-боахама гІулакхех», «Райпищекомбината финансово-боахама дешах», кхыдараш.

Доккхий хІамаш карагІдувлаш я депутата А. А. Васханова кулгалдеш йолча социалистически законности юкъара порядоки лоряра йола массазара комиссе: «Общественно пайдане болх а ца беш дер дайна делараш лоаттабу къовсам чІоагІбарах», «Паспорташ хувцарах», «Паспортий режим тоарах», «Дукха комбинате, Аргунски гІишлой-материалаш комбинате, къахьегама законодательство лорарах», Общественни пунктай, шоай лоІамеча халкъа дружинай балхах, иштта кхыдараш.

Дика болх беш я Сержен-Юртарa, Дубай-Юртара, Герменчугски юрта Советий массазара комиссеш. Цар хьалхадаккхарца харжархоша дизза дакъа а лоацаш юрташка гаьнаш дІайогІаш, хий дуллаш тІьыш тоалеш, кердадараш хьадеш цу юрташка дукха балхаш даьд.

Практико хьалъекхад дика организатораш хилар, нахаца бартбаха хар сапна йола депутата дика оамалаш йоахкаш беце, мелла инициатива яле а массазарча комиссе членаша доккхий хІамаш дергдоацилга. Шоай массазарча балха тІа цахаддаш общественни организацешкара новкъостал хила деза массазара комиссешта. ХІаьта ведомстваладара эзараш новкъостий боеш общества гІулакхашта кулвенни духьаленаш терал а ца лош хила хар ма-дий массазарча комиссе балла керттердо. Бокъаллар аьтча, массаза а ше гІулакх деш халкъа бІаргаша хІаман зембакха хоаш хила веза депутат.

8064 совгІа саг ва районе общественни организацешка. Дика болх беш я дукха улицей а домовой а комитеташ, клубай, больницай, советаш, халкъа дружинаш, кхыйола дукха общественни организацеш. Царга гІолла районерча дукхача наха дакъа лоац пачхьалкхен гІулакхашта кулгалдара, къаьстта кагирхой хьалкхебара а лоацаш къахьегамхой коммунистически кхетамца хьалкхебара новкъостал ху школай клубай, предприятей кулгалхошта.

Хала дете а белгалдаккха деза шоай беррига низ тІабахийтта массайолча массазарча комиссеша болх беш ца хилар. Масала, хьалхьогІа вай Э. Я. Езиевас кулгалдеш йола массазара комисси. Шийна тІадиллаь декхар лерттІа кхоачашдеш яц ухаххІеноми социальни Іалашонаш йолча массазара комиссе председатель П. И. Волтенков а. Социально-культурни гІулакхашта дола дешаш къоастадара шийна енача бокъонех лерттІа пайда эцаш цо. Доланг да цхьаболча депутаташа харжархошта отчеташ ца телара бакъдараш а.

Юртий, поселкови, районни Советашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча дакъа лоацаш боахамашка, организацешка, учреждешка долаш дола кхоачамбоацараш тувадаьна а дІаядаь а ца Іеш цар болх тоабара шоашкара предложенеш телаш, уж Советашка а исполкомашка юкъе уттаю цар, уж кхоачашъйра, тІехьа дІахо цахаддаш тІахьожам а лоаттабеш.

В. МАРЗИЕВ,
НохчІ-ГІалгІай АССР Министрий Совети инструктор.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето белгалду, Гудермесски районан Суворов-Юртовски юрта Совета къахьегамхошна КПСС XXV съезда исторически решенеш кхочушъеш юбилейни шера тІанийца хиина социалистически декхараш толамца кхочушдаьлга.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш тІира, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхечарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамелацарча положенеш тІарен выводаш тІарен хьадоагІа декхараш кхочушдеш 1978 шера план кхочаш а тІехкхочеш а яра социалистически яхь йоаржаяреи производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа лоаттабу къовсам чІоагІбарен хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК яздаьча Письмона жоп луш Суворов-Юртовски юрта Совета къахьегамхоша 1978 шера тІанйцад доккагІдола социалистически декхараш, иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу, тІатеІІа къахьега шу хилийта лаьрхІад.

ТІанйца декхараш тІадерзадаь да производства эффективность дІахо айяра, балхий дикал тоаяра, лаьттах, техниках бизаш дикагІен пайда эцара, Іилманеи дикагІча опытаи карагІдьннар балха юкъедоаладара, юртбоахама продукци дукхагІа яккхара, 1978 шера а бІарччача пятилетка а планаш ханал хьалха кхочашъяра, бахача наха деш дола культурно-бытовой, медицински, торгови гІулакхаш тоадара.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера заданеш ханал хьалха кхочашъяра йола Гудермесски района Суворов-Юртовски юрта Совета инициатива, къоабалъяьй.

Горрайисполкомаш декхарийла яьй 1978 шера а бІарччача пятилетка а экономически социальни деГІадахара планаш ерригача предприятеша, колхозаша, организацеша, учрежденеша ханал хьалха кхочашъяра тІехьара юртийн поселкови Советий социалистически яхь шерагІа йоаржае.

Газетий редакцеша, телевиденей радиовещаней Комитета тІадиллад юртийн поселкови Советий Ерригроссийски социалистически яхь мишта лел, тІанйца декхараш кхочаш мишта ду хаддана дувца.

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА СУВОРОВ-ЮРТОВСКИ ЮРТА СОВЕТА КЪАХЬЕГАМХОЙ 1978 ШЕРАРА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Парте XXV съезда решенеш кхочашъеш Суворов-Юртовски юрта Совета къахьегамхоша толамца кхочашдаьд юбилейни шера тІанйца хиина социалистически декхараш.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш тІара, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамелацарча положенеш тІарен выводаш тІарен хьадоагІача декхарашка хьежжаи «1978 шера план кхочаш а тІехкхочаш а яра социалистически яхь йоаржаярен производства эффективности балха дикали лаккхъяра тІехьа лоаттабу къовсам чІоагІбарен хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луши тІанйцад доккагІдола социалистически декхараш. Уж бизза лоІам болаш ба 1978 шу тІатеІІа къахьега шу хилийта, производствен юртбоахама продукци йохкарен кеттерча хьокхамашта пятилетка кхоалагІча шерн йола заданеш ханал хьалха кхочашъе.

Лаьтта леладара культура айяра, оахаш долча лаьтта луш бола хьувкъам лакхбара, техниках бизаш дикагІен пайда эцара, Іилманеи дикагІча опытан карагІдьннар балха юкъедоаладара чотах хІара гектара тІара фийг бола ялат 25 центнерал кІезигагІа доацаш, комсаш — 48, шекара свекла — 220, бьцадаараш — 84, сом — 84 центнер яккха. Валови ялат план 1300 йолча 1500 тонн дакка, шекара свекла план 600 йолча 660 тонн, бьцадаараш план 240 йолаш 255 тонн, сом план 176 йолаш 168 тонн яккха.

Паччахьалкхенга дохка: ялат план 720 йолаш 800 тонн, комсаш 2025 йолаш 2426 тонн, свекла план 600 йолаш 660 тонн, бьцадаараш план 220 йолаш 230 тонн, сом план 150 йолаш 165 тонн, дулх план 25 йолаш 30 тонн, шура план 230 йолаш 236 тонн йохка.

Паччахьалкхенга ялат, сом, комсаш йохкара шера заданеш СССР керда Конституци тІанийца шу дуаш — 1978 шера 7 октябре кхочашъелга, хІаьта шекара свекла, бьцадаараш, шура, дулх дохкара Сийлахьбоккхача Октябра 61 шу дузаш — 7 октябре.

Белгалдаь мулаш дахара укх лохехьара агротехнически гІулакхаш чакхдоха: ялат дІадуалга, комсаш лаьттан кІаллхара хьалйоахилга дикагІча агротехнически ханашка чакхдаккха; 1978 шера хьувкъама лаьрхІа 950 тонн минеральни удобренеш яхка, органически — 3500 тонн. 1978 шера 23-ла феврале техника дика тоаьь яккха.

Кхашкара бІаьстан балхаш, доакъараш кийчдар. ялат чудилта, зябь оахилга комплексни механизированни отрядашца, бригадашца, звеньянца дикагІча агротехнически ханашка чакхдаккха.

ЧІоагІа доакъара база хьурран доакъараш дикагІа хилийтараш къаьстта уйла тІаяхийта. Общественни хьайбашта лаьрхІа кийчъе: йол — 317 тонн, силос — 2183, гІожа доакъараш — 250 тонн, хІаьта граждании шоай доалахьарча хьайбашта — 200 тонн йоли 100 тонн чам.

Доакъара база чІоагІвяра ларда тІа цу цхьей хана детта доахан дуккагІа а хулийташ кхоабача цхьан Іаттагара план 2050 йолча 2080 килограмм шура яккха.

1979 шера 1-ла январе хьайбаш 484 хилийта, 100 Іатта фІехьа 90 Іесилг хьалхеде.

Хьайбай продукие дикал магогга айе. Дерригга хьайбаш дика дерста долаш дохка.

Экономически болх тоабе, продукци яккхарга дІабоаа къахьегами средствашта кІезигде.

1978 шера совхоза тІабоагІа цІена пайда 200 эзар сом хилийта. Доагор, запасни оатхадеш, гІишлоний материалаш кхоара чотах 5079 сом ахча кходе.

Производственни, жилищно-коммунальни, культурно-бытовой гІирсаш хьалдеча 340 эзар сома капвложенеш караерзале. 6 км водопровод йилла яккха. Улицашка электросердал йиллара балхаш дІахо де, электропередачай линии 4 км дІаккхоачае, 140 моттиг йола берий беш болх бе йолаялийта, юкъара площадь 351 кв. м. йола шиъ квартира йола кхо цІа, цхьоалагІча отделенера общежити хьалъе, 1978 шера хьалхарча квартале 2 медпункти юрта лакхерча дакъ тІа тикен болх бе йолаялийта, 2 эзарнел кІезигагІа йоацаш гаьнаши кІотарганий дІайогІа, 150 цІагІа тІаьда газ йилла.

Капитальни вложеней эффективность айе, гІишлоний балхаш дикагІа де, «дикеи» «тІехдикеи» мах а беш объекташ ритмично дІалулга Іалашде.

Бахача наха бытовой гІулакхаш делга хаддаиза тоадеш эргадоахилга Іалашде. Бахача цхьан сага деш дола бытовой гІулакхаш дара план 1978 шера 25 декабре кхочашъе.

Бахача наха медицински гІулакхаш делга тоаде, дарбанпрофилактически учрежденей болх дІахо эргабоахаш тоабе. Юртарча къахьегамхой балха, быта, салаІара хьалаш тоадара, балха хІара моттиге кхерамзлен техника леларя хаддаиза тІахьожам лоаттабе. Нах баха, моттигаш, производственни культурно-бытовойн объекташ санитарни порядок дика йолаш хилийта.

Дешархошта дешар хІехилгеи уж хьалхкебелгеи дІахо тоаде, кагирхошта профориентаци яларан професси харжара гІодара дукха механизаторски курсашка 36 тракторист, 10 газоэлектросварщик, 20 токарь 9 — 10 классашкарча дешархоех кийчве.

Культпросветучрежденей болх ялейно-кхетама балха дешаш комплексно къестадечара цар лоархІам айбара тІаберзабе. Клубашкеи библиотекашкеи социалистически яхьа лелама, дикагІча опыта карагІдьннарашта пропаганда шерра елга вІаштІехьдаккха, цІейш, граждански обрядаш, чакхйоахилга эргадоахаш тоаде, художественни самодеятельность детІакхувла.

Бокъонаш телха ца йітара профилактически гІулакхаш хаддаиза чакхдаха, шой лоІамерча халкъа дружина, новкъостий судий болх айбе.

Юрта Совета доходни даькъера бюджет 1978 шера 25 декабре кхочашъелга Іалашде.

Юртбоахама налогах, йиза кригйоацеча окладии страховани самообложенехи йоагІа средстваш 1978 шера 7 ноябре хьачуенна йоалилга Іалашде, юрта Совета бюджете латтача еррггача учрежденешта финансировани шой хоинахьа е.

ТІанйца социалистически декхараш кхочашдара къаьхегача коллективашта, совхозе къа мел хьегараша массаза а новкъостал де, бахха тІа массазарча комиссех, депутатски групех постех, самодеятельни организацеех дог гІортолга а еш.

Харжархой наказаш шой ханнахьа кхочашдеда Іалашде.

Гудермесски района Кошкельдински юрта Советацара социалистически яхь дІахо яхьа.

Социалистически декхараш совхозе къахьегарий собранешка, учрежденеши организацеий коллективашка, граждании сходе дийца а дийцад Суворов-Юртовски юртй Совета осое чІоагІ е даьд.

УЛУВ ДИКА НОВКЪОСТ ХИЛЧА

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба укх деношка Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхой.

— Пятилетка кхоалагІча шера юххьанца деча хьинаре къахьегаш хьабоагІа уха ферма болхлой, — дувц совхоза партийни организаце секретара Арчаков Хасолта. — Социалистически кхочаш хилла Іалашдаьча доакъараша торо хулийт доахан дика Іаттара даха а шура лаьгІ ца ялийта а. Дукха доахан лехкад фермашка. ХІанз дезн бусе юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара 6—7 килограмм шура йоаккх оаха. Таханарча дийнахьа хьалхарча метте я шоалагІча отделенера № 4 йола шурий ферма.

Цу ферме хилар со.

Пятилетка дІадаьнна ши шу толаме чакхдаьккхад совхоза дикагІйолча доярка Солсанова Аза. ХІаьта дІадахача шера, план 1750 килограмм хиннача, хІара Іаттагара 3215 килограмм шура яьккхар цо, социалистически декхар дуккха тІехкхоачаш а деш.

Дукха хІама ца эшаш итт шу за Солсанова хьайбаш леладе йола. Цун наха ПаатІимат а хиннай пенсе яххалца доярка. Азас дувц цо болх бе йолаенача хьалхара шерех. Атта дацар уж. Цхьаккха тайпа механизаци яцар ферме. Хьайбашта доакъар диллара, хий моладара, кхо эоадаккхара балхаш куллашна доеа...

Хала дар цу хана кхуэш йоагІача йоІа хьалхара бортІалаш Іахача хана гІетташ балха аха, бийса хиллалца са ца лоІаш додхаяна Іунал де, уж детта. «ЗІамигга я, могарга цуйна ферме болх бе, дІагІоргьа», — оалар Азаех цхьабаьша.

Бакъда Аза халонех ца кхерилгах, балха тІерайолгах, дІадоладаьр кхочашде гІертарг йолгах тешаш бола доярка а бар. Азай болх аттача баккха гІерташ дикача хьехамашца новкъостал дора цар.

— Болх бе дІайоласиначa хана каст-каста хьежаш со доярка дийнахьа яьккха шура дІаязъеча графикь тІа, — дувц Азас. — Геттара халахетар сай тайпан цІи ферме эгтара кІезигагІа шура яьккхача доярка юкъе нийсъелча. Цкъаза наха бІаргагургйоацача моттиге дІа а лечкъе слха а слар...

Цкъа, графика тІа сай тайпан цІи юха а тІехкьарча мугІарашка бІаргаийна маьлхара латтача сона хІатІаера наиа.

— Халахетий? — хьаттар цо. — ХІама дергдац, сагот ма де, Іа, цІаьхха бьаккхабац толам ферме хІанз дикагІболча доярка а, хьайна карагІа ца доалачох эхь ца а хеташ. Дукхагіа дагарла опыт йолчарца. Цар пайдане хьехамаш дергда хьона, — аьлар ПаьтІамата. Цу ферме дикагІайола доярка яр из.

Цо хьийххача тайпара кхычар дечунга хьежа яьлар Аза. Кастта кхетадир шура алсамъяккхара новкъарле еш дола ший цхьа гІалат. ХІара групе дукхагІен кІезигагІен шура луш дола доахан да. ДукхагІа шура луча доалхина дукхагІа декха деза, доакъар. Из кхета а ца деш, дерригача хьайбашта цхьатарра доакъар телар Азас. Цудухьа цхьадараш меца дусар, хІаьта шоалагІчар доакъар ца дуъш юхе дутар.

Шийна бьча кеехамга а зеденнечуига а хьежжа кхаба йолаелар Аза шой группера доахан. Дика тІехкхийтар хьайбаькха шура.

Дукха къона доярказ ба хІанз цар ферме толаме къахьегаш. Доярхой говзал Іомаяраш, шоаш доахача толамех эгара хьалха. Солсановна бераш оа цирех дукхагІбараш: из а царна доярка болх дукхагІча даькье безабалийтар.

Халонех ца кхераш, къахьегама тІера йолаш лхарах доккха сий ду ферме къонача доярка Цечоева Цазиа. ДІабахача бетта ший группагера цо яьккхар 5060 килограмм шура е, хІара Іаттагара — 316 килограмм. Февраль бетта яьккхар 5676 килограмм. ХІаьта эгтара хьалха Цазш болх бе Іомаяьр, доярка говзал Іомие цунна новкъостал даьр Аза я.

Ферме сиана хана дукха хІама ховш яцар Цазп. Цудухьа воккхагІвола новкъост, хьехам бала кийча сат эшаш къонача йоІа. Цазир цу тайпара сат хилар Аза.

«Гуча ма яха къоначариз хьай «къайленаша», тІехьаютаргъя хьо цар кастта», — оалар Азайга, бегаш беш, цхьайолча доярказа.

— Сона з наха хьийхал, — жоп лора Азас. — дІахьехачод эгтара йоккхагІйола детагІоз я «дешархо» дика толамаш доахаш дІаводе. Иштта хетаргда сона а айса новкъостал деча мехкарех дика доярказ хилча.

Сага дикадар хилча дика хетача мехах я Солсанова. Цудухьа новкъосто толам баьккхача из ше баьккхача санна раьза хул из. ДІадахача шера социалистически яхье хьалха яьлар Цечоева Цазш. Ферме массарел дукхагІа шура яьккхар цо хІара Іаттагара. Эгтара хьалха Солсанова Азас довца баьккхар цунна.

Раьза хилац Аза боахама рузкъа кхо ца деш моттиг гучаьлча, доярказа шоай балха декхараш дерттІа кхочашдеш ца хилча.

— Цкъа укх тайпара сурт хилар, — дувц Анина Іумара:

— Хьайбашта доакъар а дилла, цхьан моттиге гул а бенна, хабар дувцаш латтар массехк къона доярка. Цар доахан латтача юхе гІолла тІехйоалаш хьаьэнара доакадна хьааракхийся силос бІаргайяра Азайна дукхача моттигашка.

— ГІулакх дац оаш леладер, мехкарий, — бехк баькхар Азас, раьза йоацаш.

— Фу хилад? — цецбаьлар доярказ.

— Мишта фу хилад? — Лаьтта удля силос бІаргагаций шоана?

— Оаха фу дергда, доахаьэ из шоаш хьаараккхувсаш хилча? — жоп делар воххар.

— Хьа а лохьаь хьалла юха а чуюлларгья-кх. Шиммехкаь минута балла болх мара мичаб из. Хаций шоаш хІанз, доахан чусопадйьча хана, силоса кхомбар мел лоархІаме да. Цул совгІа откормочни комплексера хьакхухьаш мала йий из...

Эхь хийттача мехкараша цу сахьате тоадир шоай гІалат. Цу хана дена гуш дац ферме лаьтта Іоккхесса удля доакъар. Доахан цІена ца леладарах е таццахьа ца кхабарах, ца деттарах бехк беш доярказа цу тайпара Азай къамельаш хилка кхы а моттигаш я.

Веррригача мехка а санна, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмое дІадеххача тайпара 1978 шера планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхочаш а тІехкхочаш а дара, производства эффективность айяра, балха дикал тоаяра тІехьа социалистически яхь яьржай йиълагІча ферма коллектива юкъе а.

ДІабахача бетта планагІа 24 тонн йохка езача паччахьалкхенга ехкар 25 тонн. Дика толамаш даькхар Солсанова Азас: Назрановски районе эгтара дукхагІа шура яьккхар цо, е хІара Іаттагара — 379 килограмм. Февраль бетта 25-ча денга кхаьчача хана 417 килограмм яьккхар хІара Іаттагара. Дийнахьа цо ший группера доахангара йоакхх 200 килограмм шура.

Пятилетка кхоалагІча шера хІара Іаттагара юкъера лаьрхІара 3100 килограмм шура яккха декхар тІанйцад Солсанова Азас. Из дош цо толаме кхочашде доладаьлга гуча да укх шера хьалхарча деношка дена. Районе дикагІйолча доярка сурт доалл республиканск сийлен Улга тІа.

А. САГОВ,
тха соб. кор.

ВОЛГОГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Волжски трубни заводе карадерзадеш латт газопроводашта лаьрхІа дІезагагІа кхекхьоарттолча тайпара болата турбаш хьаела. Из керда технологи кийчъяьй завода коллектив «Лакокраспокрытие» яхача Іалма-производствени объединенеи трубни промышленноста Іалма-тохкама институтои цхьана болх а беш.

Кердача тайпара йолча цу турбашта тохкамаш даро хьахьекхар уж геттара дика хилар.

1978 шера заводо араханаргья 50 эзар тонн цу тайпара турбаш.

СУРТА ТІА: болата турбаш хьаеча цхьан участке.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЖКІИЙ КХАЙ КХОАЧАМАШ

Пятилетка кхоалагІча шера социалистически яхь йоаржайра хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тІа белгалдаьккхад: «Керттера участок — ялат даккхар».

Нохч-ГІалгІайчен хьалашка из дукхагІа дакъалца бола лоархІаме кхочам ба хьажкІаш дІахо дукхагІа лаьттанеи хІаера цар хьувкъам лакхбари. Лаьтта лелдераша хоашита алел цуьнах йоккхий торбаш йола культура. Юбилейни шера 82 эзар совгІа гектаргта хьажкІаш леладераша, дикка алсамдаьккхал цар бераат: юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 1978 шерарчуа 3,8 центнер дукхагІа даьккхад ялат. Ерригга чуена хьажкІаш 90 эзар тоннал тІех я. Уж 34 эзар тонн хІанз ца йыша дукхагІа я хьалхарча шерарча боараьал.

Иштта хІамаш хьахургда, нагахьа санна цу турпал культурана уйла дукхагІа тІайоэийте!

Цхьабакъда карагІдьннараш ерригача колхозашеи совхозашеи къахьийга хьахиша дац. Дукхача боахамашка, халахете а, хьалхагІа а санна лоацам бола хьувкъам мара кхебаьбац.

Къахьегама хьинар хІ а деш, пятилетка кхоалагІча шера лакха хьувкъам кхебара лаьр йолаш ба лаьттаи леладераш. Массе метте чІоагІа уйла тІайохийт хьалхалаттача хьажкІаш лелаеча звеньяйи мехотрядайи опыта, агротехническа Іилма рекомендацешта.

Хьувкъара торонаш, ховш ма-дарра, йоккхий йолаш я хьажкІаш. Цудухьа доккха гІалат ду ялатйна лаьрхІа уж дІаюв лаьтташ моллагІча бехкамегІа а кІезигдеш болча боахамий кулгалхоша. Уж кІезигду дІаювча хана дерттІа дІа ца хьожаш дІа а йийя, хьувкъам лоха хулаш хиларе бахьанагІа.

Нохч-ГІалгІайче из культура дІаюош делаю геттара дукхе ха я. Из кхера агротехника дика Іомаьяй республика лаьтта деладераша, шийна даьча Іуналах доагІар цо мел камаьрша юхаметтаоттаду хов. Вайцига дика йовзаш я гІорбаьлиача хьажкІаш леладерий, Социалистически Къахьегама Турпалий Ш. Гайтамиров Б. Саидовеи, лакхача хьувкъама говзанчий В. Козлова, Н. Лебеденко, Б. Кодзоева цІераш. Укх массеха шера вІаштта дукхача лаьттанка лакха хьувкъам кхебу цар, цу тІа а кулг-кара хьега къа кІезига а долаш. Кхыметтал хаоттама хьалаш вІалла аьттув боацаш хиннача шерашка а хІара гектара тІара 30 центнерал кІезигагІа йоацаш фуальяха хьажкІаш йоах хьалхалаттача звеношен мехотрядашен.

Кхы тайна сурт да хьажкІашка шоллагІча даькъерча культурага мо мара дІа ца хьожача моттигашка: шеррашера кІезигду лаьтташ, къаьстта а хий декха лаьтташ, хий декхача лаьтташкара хьувкъам хий цо декхача лаьтташкарчул лохагІа бац. Масала, XIX-ча партсъезда цІерагІча колхозе кхевьй хІара гектара тІара 12,8 центнер хьажкІаш, «Экажевский» совхозо кхы а кІезигагІа гульяьй — 11 центнер!

Специалисташ хьажкІашта доал ца деш совнарца, уж лелаяре ерригга агротехнически комплекс гІожагІча тайпара телхаеш хиларца, хьалхкебаь хьувкъам эша ца балийтаоа йоакхо кІезига еш хиларца мара кхыча тайпара кхетаде йиш йоацаш дац из.

Массаза а ях.р мо, шу доладеннача юххье вІашагІьехк хьажкІаш лелаю звеношн отрядаши. Цхьабакъда цул тІехьагІа, дІайийначарна Іунал делен чуэпачен хана, царех дукха ераш ехе тІайоал. Цу тайпарча хьалашка хьажкІаш лелаераштa юкъе дерттІа яхь вІашагІйоллалургьяц, доккхий толамаш доахалургдац.

Лоаллахарча «Назрановский», «40 лет Октября» яхача совхозашка хьажкІаш цхьатарарча хьалашка, дукха совгІа-кнашагІа йоацаш кхею. Цу боахамашкара бераш хьаьнала къахьегаш нах ба, цхьабакъда цар къахьегам бе-бе вІаштІехьбаьккхаб. Из, кхетадеш ма-дарра, хьувкъама Іаткъ.

«40 лет Октября» яхача совхозе производства моллагІа участок хьайиача массе метте къахьегама хьинар чІоагІа айденнад, тІагІертта къовсам лоаттабу ерригга агротехнически мероприятеш тІаццашка чакхьяхар духьа. Шоай хур деш болх бьб укхаза хьажкІаш лелаераша. Гурахьа я дена чІоагІа лара еллар цар 1977 шерарча хьувкъама. Юххьанца зябь оахача хана 3—4 центнер фосфорни удобренеш тоьса вІаштІехьдаьлар. ХІаьта бІаьсти ма яьллинге а дерригача лаьттара тІоадал шин дийнахьа дІакъайлар, тІаккха хьажкІаш дІаеле хьалхагІа боккъонца тоадир лаьтта. ХьажкІаш дІаювча хана ерригача участкашка диэза кхочашдир агротехнико дІадехараш. Юххера а цунах хьакхинар: 1550 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 32,1 центнер фуальяьха хьажкІаш яьхай.

ВІалла цунна тара а доацаш кхы тайна сурт дар «Назрановский» совхозе гуш хиннар: 17000 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 17,2 центнер хьажкІаш мара яхоизар.

Районии юрта боахама управлене «Назрановский» совхоза кулгалхошкара доагІар диза хьелехарга, уж шеба хьажкІаш яхара гІулацга тІехьабусаргбоацаш боахама новкъостал дарга доадоахаш хургда вай.

ХІанз а пайда эцаиза дика йоккхий кхочамаш да вай республикерча лаьтташ леладерий. Эгтара хьалхарча ергІаяна ялатйна лаьрхІа хьажкІаш вІаюврйолча лаьтташка цІаьха юха хьажа деза, уж кхеюа аьттув болашагІа йолча Назрановски, Урус-Мартановски, Шалински, Сунженски, Ачхой-Мартановски районашка уж топ ма лу дукхагІа шер а деш. Из культура лакха хьувкъам телалургболаши тела беззаш я кхыча районий, цу даькъе Малгобекски, Грозненски, Гудермесски, Шелковской, Наурски районий хий декхача а ца декхача а лаьттеш тІара.

Ялатйна лаьрхІа дІайийначча хьажкІий дика хьувкъам кхебу лоамарча хьалхалаттача боахамашка. Цхьабакъда из культура дІае дикагІдола лаьтташ къоастаде деза.

Эгтара хьалхарча даькъера декхар да хІара гектарах бизза пайда эцар духьа къовсам лоаттабар. Къахьегами ахчен кІезигагІа дІа а доийташ, хьажкІаш дІа мел йийнача метте лакхеи тешшамеи хьувкъам кхебар из да хІанз керттердар.

Толам боаккхалургбац лакхача культура ларда тІа лаьтта леладеш хилча мара. Юкъаш яр хІара звене чакхдаха деза агрономически гІулакхий ерригга комплексе я.

Силоса лаьрхІа (цхьайолча районашка ялатйна лаьрхІа а) хьажкІаш дІаюв керттера лаьтташ кхочам болаш тІоадал йоацача зонашка да. Цудухьа специалистий эгтара хьалхара йоакхо я хьажкІаш кхееш мел йоаккхача хана тІоадал бальан къовсам лоаттабар.

Карара шу, прогнозашка ладийгІача, Іалаьмате чоалхане хургдолаш да климатически хьалашка диллача. Гуйран-Іан заналахьа йоацаш кІезига хиннай. ТІаккха къаьстта уйла тІаьхийта еза лаьттацара тІоадал лораяра.

Хоаш да, хьажкІаш лелаю духха механизированни звеноне шерра-шорра мел эшача техникаца бокъонца вІаштІехьъяьккха ца хулга, хІаьта бІаьстан юхье кхашка ду балхаш доацача хана чакхдаха лаьрхІа ма-дий оттадаь декхар-м. ДикагІа йолча агротехнически ханашка хьажкІаш дІайийна йовхаргйолаш вІаштІехьдаккха деза гІулакх. Цу гІулакха массава а шо-шоай декхарех дика кхеташ хила веза, дика уйла а яь оттаь бІаьстан юхье кхашка дергдолча балхий план хила еза, звеношн шоашоа йоагІ-йоагІача боаьшца дІакийчъяь хила еза.

Укх деношка агрономашеи инженерашеи къаьстта йоккхо ею доле гІулайх хила деза тоьаш долча бІаьстан юхьа йолча культурай фу мий хана тІаоэилга а лаьтта кийчдечея фу дІаэувчен машинашта тІехьана ремонт еяга а вІаштІехьдаккхар. ХьажкІий хьувкъам лакхбара боккхача лоархІаме да дІадуергдола фу дика хилар. ХІара колхозеи совхозеи дикагІдола сорташ гибридаши харжаиза дергдац, моттигера хьалаш теркал а деш. Лоамца яьча, керттера декхар да, хьувкъам лакхагІа луш дола районировании сорташи гибридаши ерригача колхозашкеи совхозашкеи шерра юкъедахьар, дІаювча стандарта хьалхарча классах дола дика калиброванни фу дІадер.

ДІаювча шерий опытах ховш да: дукхагІча даькъе хьажкІаш дийлла дилар бахьан долаш уж кІезигагІа йоахьлга. Ялатйна а силоса а лаьрхІа хьажкІаш дикагІа хьувкъьйтара хІара гектара тІа хилаиза дергдац (лаьттан-климатически хьалашка хьежжа а, хІаьта шитта сортагеи гибридагеи хьежжа а) хьажкІий лелаш: кхечам болаш тІоадал йоацача районашка хий а ца декхача лаьттанка — 30 — 35 эзар, лоамашта юхе — 40 — 45 эзарнега кхочаш. ХІаьта хий декхача лаьттанка — 50 — 55 эзар. Цудухьа Іалаьмате чІоагІа лоархІаме да, пхьетарра хургдолаш фу харжарг, доагІача тайпара ги дІадуергдолаш сеялкаш дика найсъеян. Цу хана теркалде деза из дІайийча тІа мишта доал. дІанз аьнча лабораторе доалачул вогІа тІадувл из ергІе массаза а.

Уж тайпа гІулакхаш, халахете а, массаза а чакхдахац пхьадолча сунженски, назрановски, ачхой-мартановски, гудермесски боахамий специалисташа.

Іалаьмате йоккхий торонаш хьаела хий декхача лаьттаех бизза пайда эцаро. Хий диллара боарами ханаши нийса лелайнча, агромеропрятей ерригга комплексе кхочашъеш хилча, Нохч-ГІалгІайчен хьалашка юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 80 а кхы совгІа а центнер ялати 350 — 400 центнер мошо тІади долалургдола хьажкІашка.

Соахка «Братский» совхозерча К. Гиназов керте латтача хьажкІаш лелаеча механизированни звенос 160 гектарах хІаране тІара 69,6 центнер хьажкІаш яьхар. Социалистически Къахьегама Турпала Ш. Гайтамирова звенос — 150 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара — 62 центнер. «Красное знамя» яхача Наурски колхозерча А.-М. Хасалиева мехотрядо 334 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 52 центнер яьккхар.

Тешшаме лакха хьувкъам кхебе йиш, я, керттерча даькъе, лаьттах тІоадал чуйоллийташ юкъе, дІахо кхееча юкъагІа кхоазен кхы совгІен хий диллара чотах. Цудухьа массе оагІорахьара кийчо е еза хий лехка. ХьажкІаш дІае къоастадаьча лаьтташка 15 апрель хьатІаккхачаленьа лаьттах тІоадал чуйоллийташ хий декха хела цхьан гектара тІа 1000—1200 кубометрал хІоагІгагІча боараме доацаш.

ХьажкІаш дІаювча хана хІара гектара тІа тасса еза 80—100 килограмм гранулированни суперфосфат е нитроаммофос.

ХьажкІаш дІае а Іунал де а доладалалехьа семинараш хила яргьяц — теоретически меттел, практически а, дукхьала кхай тІа.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
НГІАССР юрта боахама министерства керттера агроном.

№5 йола «Агитатора блокнот»

«Дикалаи эффективностаи цо тІабахайта» — иштта корта болаш йолча редакционни статьяца дІайолалу КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргІадара лхелагІа номер. Пятилетка кхоалагІча шера программа ханал хьалха кхочашъяра, къахьегама оасаре, балха эффективности дикали лакхъяра, 1977 шера Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннарий — город Грозне, Ачхой-Мартановски района, Нохч-ГІалгІай гІишлоонъеча управлене № 7 йолча гІишлон-монтажни управлене, «Новосельский», «Горячеисточненский» совхозий къахьегамхой опыт дІайоаржара дола декхараш отталаьд цу тІа. Иштта цу рубрика кІал кепатехай «Схьан даьр тахан алсамдоаккхарга вай» аьнна КПСС Ачхой-Мартановски райкома секретара Ш. Эдилсултанова язъяь материал.

Шерра чулоацам болаш я «Агитаторийн политинформаторийн заочни семинар» яха раздел. «СССР Конституци шой гІулакх дІахьош, яхаш, болх беш я» яхача рубрика кІал еннай «Социализма вахара закон — халкъа духьа» аьнна йола методически материал. Цун автор ва КПСС обкома политически дешара ЦІен консультант В. Ахматукаев. Газет дешараш дезалургдолаш да «Бесседера — цифраш» аьнна йола методически хьехамаш.

Жилищно-коммунальни боахамеи бахача наха бытовой гІулакхаш дерий болхлой Денна хетаяь «Наьха вахар духьа» аьнна республика жилищно-коммунальни боахама министра А. Зязинев «Хьаштий индустри» аьнна корта болаш Нохч-ГІалгІай АССР бахача наха бытовой гІулакхаш дара министра заместитела В. Кацевеи статьяш кепатехай цу номер тІа.

Районерча цІеча уголоки балхашка хьежаш бІаргахайнараш дувцаш я КПСС Шелковской райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе Э. Козловай статья.

«Дунеи халкъашта юкъерча темах» яхача рубрикана кІал «СССР керда Конституци пув халхбузерча критикий банкротство» яхача Ю. Данова статьяна кепатехай.

Газет дешараштa езалургдолаш я «Политически книга» яхача тика тІа хьоашагІа дехар яхача раздела тІара материалаш.

Московски электровакуумни приборий завода 5000 совгІа болча болхлоша дийн денийд кхаь шера производствени программа СССР кердача Конституце шу дуаича денга — 1978 шера 7 октябре — кхочашъе аьнна. Уж декхараш тІайдцарех цаІ я КПСС член кандидат Мищенко Татьяна керте латтв монтажницай бригада. Бригадо толаме кхочашъяьй мехкарера задани, хІара денна арахец планал совгІа продукци.

Шу доладелча дена объединене араяйцай кхы тІа цхьа ахи миллион сома мехьа планал совгІа продукци.

СУРТА ТІА: монтажница комсомолка Агафонова Таиса телевиденена лаьрхІа кхача йоккха лампей приборий цхьана сийрда йоахаш йола дІайоаккха лампей бе а йоллаш.

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

АПН корреспондентана хоам бу

КХЕРАМЕЧА ХЬАЛ ТӀА ЭТТАЙ БЕЙРУТ

Ливанера а хуьлуш тоьахьаре а хьал уггар тӀеххьарча кӀираьнаш юха а чӀогӀагӀа кхоьхкадениад. ХӀана мехка лелачу событешна боьхьоьна дагалоьхйт 1975—1976 шерашкахь граждански тӀом болабелнача йоккхьера уизаре дейош. «Ливански фронт» яхача аьттехьарча консервативни блока юкъайолхача партей лелийо-йоьш органий оагӀош тӀа кастъкаста арадуьйлу мехка къамаьн патриотически низаштей палестински дуьхьалей болажиш кхерам тӀатуьсаш дола къамаьлаш. Лелхамаш хул Бейруте, каст-каста есаралла нах кхуьу, ливански столица цхьайолча районашка хьалъеш латташ баррикадаш дуьхьалехьа а. ТӀема кийча а ю дӀаьрттайий фалангистий отрядаш.

США-и Малхбузен Германеи вахалера хӀанзза цӀанцхьачан «Катаиб» яхача парте тӀема формированей командующи Башир Жмайель. Моттигерча газеташи радиоси деча хоамегӀа, фалангистий парте председатела вийий вӀашагӀкхьдьлийй герз тергдолаш бӀарт вӀашагӀкхьйаккха. Цу цхьан хана израильски радиос хьахьайкалейа, къулбехьенерча ливански фалангий командирех цаӀ майор Шидияк израильски воешпинага кхайкхав Ливана территоре тӀа латтача событешта юкъегӀортара уж тӀахьехаш.

ӀарбиӀ кепайоалоно белгалдоакх, мехкара хьал шиӀ метте дӀаоттадара кхерам тӀатуьсаш цхьацаьйолча моттигаш чӀиэле вӀашка тӀемаш деча дӀакхоачаьйя дола Ливанера кхолхам керда чӀоагӀдалар империалистически низамаш а сионистски моттигерчен реакцега гӀоллерча цар цхьагӀонхоша а вӀашагӀбелла цӀур хилар. Керттера хӀама тоха кийчлу палестински дуьхьалех боламан из хьаллоацача демократически прогрессивни партешта организацешта. Хьал кхоккадалаьро хьахьоьх, израильски агрессене дуьхьаларча къовсаме ше къаьстта вна а хиниа латта палестински дуьхьалех болам (ПДС) бокхабе лаьрхӀа шоай плана̄ш йитанза йола группировкаш Ливане корта айбеш йоагӀаш хилар. Моттигерча зембоахараш кетачох, Ливанерча хьала во-гӀача оагӀорахьара ӀотхЪам бу Анвар Садата капитулянтски гӀулакхаша а.

Цунца дузаденна «Аль-Кифах Аль Араби» яхача ливански газета издаьлар: «ШиӀ тийшача балха пленаш фуьна гӀа дов хьийлалахьара ӀарбиӀ уйла деша тӀера дӀатуьлахьара дукъа регионерча моллагӀча цхьан мехка кризисни хьал на оттадача йиш йолаш хиинавац Садат. Цу гӀуламка эттара аьттув болашагӀа йола моттиг я, — йоах дӀахо газета, — хьал кхоккадеша литта Ливан».

ӀарбиӀ прогрессивни низамий моастагӀий кхерабаьб ГаргарчаМалхбоаленера кризис къоастанра гӀулакхъ Сирей палестински дуьхьалей боламаш хетараш тӀа-тӀа дукхагӀа вӀашкадоагӀаш хилар. Уж вӀашкадоагӀаш хилар геттара дика гучадаьлар февраль бетта юхье Алжире хиннача «Деналеи дуьхьалехи фронта» довкъашкой долча мехкий конференце болх бечча хана. Ховш ма-дарра, Алжире хиннача вӀашагӀкхетара довхьашхоша — Алжиро, Ливе, НДРИ, Сире, Палестина мукъаякхара организаце (ООП) дизза хьаллаьцар Ливана къамаьн-патриотически низаш а (НПС).

Хоаш да, ООП-еи, НПС-в, Сирена юкъера буьзаман чӀоагӀдаро израильски агрессене дуьхьаларча ӀарбиӀ къовсама фронт чӀоагӀъора. ПДС бохабе лаьрхӀа империализман сионизман планаш юкъагӀа яхара тоьхкъостал дертдолга а хӀаьта кштта ГаргарчаМалхбоалене ниӀсхой машар Ӏалашбеча шийтаьлара дакъа доацардолга а. Египетски президент Иерусалиме ва ваххинге а «къамаьн барт» тоабе лаьрхӀа предложенеш елар НПС-о, ливански столица мехкарча кхьча моттигашкен хьал кхоккадалийта лаьрхӀа, цу хана а белгалъяьнна хийна планаш кхоачаш ца хилийтар дукъа. Цхьабелъе аьттехьарча лидераше хьи биц цу янкцнатнеа. Цунна меттел цар тӀема низаш чӀоагӀъду, керда вӀашагӀоллача эскарен паччахьалкхен аппаратан шоашкахь бараш команди посташ хьалъацаргйола гӀулакх де гӀерт. Уж деррига хӀамаш къайлакхуь «Ливан мукъаякхарен къамаро дика хаьнаш юха тӀайоалларен» демагогически лозунгашца.

Хьал кхоккаду къулбехьенерчо профоканий ониа гӀулакхаша а. Цу деррига хӀамаша граждански тӀом хинначул тӀехьагӀа хӀанз а гӀаьметта яхза йолча Ливане кердда эккхам хилархра кхоачабе тарлу.

А. АЛЕКСЕЕВ,
АПН соб. корр.

Бейрут.

Вьетнама Социалистически Республика къулбехьерча вравашней форда йисте геттара дукха чкъьарий хул. Паччахьалкхено докха тоьхкъестар ду фордача къахьегарашта. Мехка шерлуш латт холодальни комбинатий сеть. Болх бе холодильниш мехка йоккхагӀйола Дабак яха порт.

Иттаза эзараш чкъьарий луварш вӀашагӀкхийтта 600 чкъьарий луварий кооперативаш вӀашагӀъехкай.

СУРТА ТӀА: дукха лаьцад чкъьарий.

ВНА—ТАСС сурт.

БОЛХ ДИКА БАРАХ

«Юртаншка бахана йола культурин гӀулакхаш делга дӀахо тоаддарах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцаш дӀа ма-дӀаьа юрта боахаман къахьегамхочашта культурно-шефски йоккъостал делга шиӀ балха керттерча декхарех цаӀ хиннай Нохч-ГӀалгӀай пресседа...

Музей дӀаьлхийча фондашкара Нохч-ГӀалгӀайчен истоеш, цун халкъа боахамах, культурах, Ӏаламах дуьцаш йола тайп-тайпара экспонаташ юкъейолча дӀа-хьа лелача музей экспозицега хӀара шера республика дукхача районашкара юаран къахьегамхой хьош.

Белгалдаккха доагӀа балха толамагӀйолча цу кердача формах вай мехка эггара хьалха пайда ийбе хьинарех вай музей коллектив йолга. Иштта, духхьал дӀадахача пхьан шера дӀа-хьа лелача музеяс хиннаб 23690 сег. Музей болхлоша царна лаьрхӀа 631 экскурси а яьй, «Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГӀалгӀайче», «КПСС XXV-ча съезда решенеш вахаре кхочашдьар», «Дын вай даха замен» яхеи хьыдовен дагахьара журналаш а чакхдьаьйд.

Цул соагӀа, кхашкара балхаш сихденача хана — кхашкарча станицка, Ӏин заналахьа хьайбаш лелаьдеча фермашка хан-ханнахьа ухаш хилар музей дӀа-хьа лела выставкаш а.

Укх деношка СССР культура Министерствос, культура а юрта боахама а болхлой профсоюзий Центральни Комитеташе юрта культурно-шефски болх бара дааьре доккхий толамаш дехарах Нохч-ГӀалгӀай краеведческа музея коллективана хьожалый вымпели ахчах премии.

С. ИАРЧИЕВ.

Тахани кхоанен хургда

11-ча МАРТА

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 9.00. Болх беш хургья ловзара автоматий зал. 12.00. Киноэлзарий клуб-лабораторе занятий. Художественни фильмага хьежачул тӀехьагӀа цунах лаьца къамаьл хургда. 14.00. «Светофор» яха клуб. Велосипеда тӀа лелара кхераизлен боахьонех дола къамаьл. «Сабарде, цӀе бесса йоагӀ светофор». 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаӀара сайре.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа культура Дворец. 19.30. Кагирхой салаӀара сайре. «Сигала бос бола экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбля концерт.

Химикий культура Дворец. 15.00. «Къона атеист» яхача клубе «Дын Ӏилмех» яха беседа хургья. 16.00. ХӀанза доввара тӀакхуви барий турнир. 17.00. Духовой оркестро дӀалоакх советски композиторий иллеш. 18.00. Харжархой хаттарашта жоп луш харжа Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат Р. А. Вавсович.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 15.00. Болх беш хургья ловзара автоматаш.

12-ча МАРТА

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 9.30—11.30. Болх беш хургда «Замаихо» яха кинотеатр. 12.00. Книжкаш дешарий зал. «Советски сага боьхонаш дешхараши» яха беседа. 16.00. Лекционни зал. Болх беш хургья «Дагалаттар» яха клуб. 19.00. Халхарий зал. СалаӀара сайре.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха кинотеатр. 11.00. Ӏалам дешарий клуба доакъашхой вӀашагӀкхетар. 12.00. Болх беш хургья бераша ловзараш ду майда. 19.30. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 10.30. «Са шиллине со лораву» яха беседа. 11.00. «Кхелетари закон» яха кинофестиваль. 14.00. Спортивни яьхаш. 18.00. «Ха» яхача политически информаци клубе хургья «Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема исторически опыти вай замен» яха беседа.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш хургья ловзара автоматаш. 11.00. «Чебурашка» яхача кинотеатре хургда бераишта лаьрхӀа художественни фильм. 17.00. Кагирхой салаӀара сайре.

Итт шера вӀаштта Советски Союза оборие сий лорадеш Ӏалаьмате доке тоалмаш доьхаш дьабаьккаб цӀи йоза бола фигуристаш Пахомова Людмилеи Горшков Александри. Ялхазза дуьнен чемпионаташка котбаьккаб уж, хӀаьта юзал дукха Европа чемпионаташка а, Инсбруке Олимпийски ловзараш долча хана эггара хьалхара доьшо олимпийска медалаш яьхар цар из тӀа халкар дарах. Цхьа цу соагӀа хьалха фигурни когсалозаш хехкараша, яйна а боаьш, битар ше.

Пахомовий Горшковий шӀердина дуьзаденнаӀ да вай тӀа халкар дирра советски школа чӀоагӀъешка дӀаоттар. Эггара хьалха цар дукхарийла да вай из лоархӀама спорт олимпийски программане юкъе ялийтарах. Цар Ӏалаьмате хозза искусство миллионаш бодча хаза чӀоагӀа хоза дитиш, тоам беш хиннай.

Олимпийски чемпионаша йитар спортивни дема, бакъда иоашта езаш йола спорт-м йитанзар цар. Горшков Александр хӀанз СССР фигурни когсалозаш хехкара Федерацие бехкетоххаме болхло ва, хьалхагӀа санна хьинар тӀадахлийта болх бу из деррига шиӀ вахар ше хетадь спорт дӀахо дегӀайоаллара. Пахомова Людмилах тренер хиннай, хӀаьта ЦСКА берий спортивни школе къона фигуристаш кийчбеш я.

СУРТА ТӀА: Людмилая Александраи беъ бутт баьннача шоай йиӀиаца Юлийца.

А. ЯКОВЛЕВЕН сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьамсара тема

Академика Захарова цӀерагӀа изобразительни искусствой Нохч-ГӀалгӀай музее хьайийллай Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен 60 шу дизара хетаь художественни выставка.

Цу выставке я тайп-тайпарча темаш жанрех йола произведенеш. Цар керттера турпалхо да революце деношка хьалхалаьттар, граждански тӀема шерашка социалистически Даьхе лораеш майра летташ хиннар. Советски мехка боахам чӀоагӀлуча хана цар къовсам лоттабьараш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема бирсача шерашка шоай Даьхе, шоай халкъ бахьан са ца кхоеш моастагӀчунца къиза къовсам лоттабьараш, тӀема ветерании, дай революционии а тӀема а сийлен гӀулакхашта тешаме вола, вай Даьхен сий, советски халкъа маргӀато, кортамукъале лораеш вола тахьарча Советски Эскара салте.

Цу тайпарча тематически выставкашта дикка йоакъостал ду кхуьш йоагӀача тӀехьенна патриотически кхетам беларе, революционни а, тӀема а, къахьегама а традицешта мутӀахьа хила Ӏомаеш; дикка айбу кагирхой эстетически сакхетам, лакхбу цар художественни чам. Мах бал варгвоалаш бехкетоххаме гӀулакх да из. Иштта из долга дика гучалоаккх выставкерча хӀара произведене.

«Вошал лаьцарем» яхаш да Нохч-ГӀалгӀай АССР искусствой заслуженни деятела В. В. Лиана дилла сурт. Укхаза хьаьжиташ ба Гикалон Шерипови хьалха а латташ революци йоаккхаш парне тӀехьабьаиа хиина нах. Кердо вахар бахьан шоай са, шоай вахар дӀадала, моастагӀашца къиза къовсам лоттабе гӀайтта, кийралла, деналах бизза бола нах ба уж. Из дика кхетадойт авторо шиӀ сурта композицеца, цу тӀарча дахьа цӀимахарча сибаташца, цар эгӀазлонах дизза долча бӀаргашца.

Вайна гуш бола турпалхой — ях йолаш, кортамукъалей чам байза нах ба. Са дӀа цӀ далар дукъа шоаш хьалаьцача революционни низкъа тӀара барбоала нах.

КӀоарга чулоацам болаш да А. И. Белова «Десантник» яха сурт. ТӀом болча хана хийла нийсденна хӀама да из. Баьца сира фон, сатоссе за. ХӀанз укх минуте хьалгӀетта атака вахана везаш волча матроса сурт да из. Сихденна уьаьча гӀаленно хьалха хӀама лоаш санна моастагӀий болча оагӀорахьа сьыха хьежача бӀаргаша йовзийт цера чура хьамсарагӀа йола уйлаш...

ТӀом тӀа кӀезига хулаш хиннай салоӀа ха, пареӀата минуташ. Бакъда, наггахьа нийслуш хиннай уж а. Цу минутех лаьца да цу художника «Письмо» яха сурт. ЦӀагӀара деша кхаьча гаргарча, бовзача, безачьнахагара дена къахат хила дезаш да матроса бе доаллар. Ныйнагара, вешийгара, езача йоӀагара хила а тарлу из, бакъда, матрос раьза ва цул чулоацама, гӀалевхар из юхья тӀа, цул вагӀарна. ГӀоза кхаь ба матросага бевар. ШиӀ говзалца художнико вай безам тӀабоийт цу сурта, вайга а дакъа лоацийт матросага дена дика декъача. Цудуьна тоьал эстетически а художественни а тоам хул вайна. ДукхагӀа хулалар сагий вахарие уж тайпа дог гӀоздоаккха минуташ, мела ма хетту...

Советски Ӏаьдал дьахкачул тӀехьагӀа, социализма ларда йолаш вай халкъ доладенача хана дукха хиннаб кердача вахара моастагӀий. Цар летттаб цу хана вай аьтта классови къовсам. КъайлагӀа, тийшача балдих хийла боабаьб коммунисташ, комсомольцаш, кхыбола активисташ шоай болх бе иа буташ, цар советски вахарпара безам болабе гӀерташ, уж нах йхерабе гӀерташ.

Уж дакаш йоцьала йоаш йи цьаьйна сага. Йоаза оза уж нагархоашта а. Доезийта деза парнйа мел халонаш Ӏуьшаш, мел диста дикъий Ӏодехкаш яьшха паргӀато я тахан вайга рьаьр, диала да вай гӀоза вахар.

Цу юхайоагӀергйоаш дӀахача, къовача замах лаьца да Г. Ю. Яковлева «Активист» яха сурт. Йоккхача говзалца диала деце а кӀоарга чулоацам болаш сурт да из.

ЗӀамига саг ве вайна хьалхашка. Цуа вӀагӀа хьалтеха доахк гаргарча аьхке сурташ, церна юкъе доала Ленина сурт. Цу дика хьахьокх, фусамдаь Ленингара, Советски Ӏаьдалнара безам, коммунистий идеалаш кхоачашъе кийча вола саг из хилар.

Истол да латташ, цу тӀа уйла аьхка чӀагӀаьг, кида цу иза кхетнаь цӀагаьнза вола шичаю кортол. ГӀийла йоагаш а буеййоагорг. Хьахахашка дика Ленина лаьттах, машарах лаьца лаьааь декреташ тӀадола бронипраш. Из зӀамига саг волча вай нийслу уж декреташ Ӏомадеш из вагӀача хана моастагӀаша корах цӀаьхе чутехача топас цешхаьккха из урадаьха...

ТийшачаӀ балла юкъьост я дехача корах чухьежа къуйтеш — Ӏаьрже бийса — гаьна бовзддаш ба моастагӀий а. Цешнолар, этӀазло я цул бӀаргашка, бакъда, кхераба̄лар дац вехаваи. Кердача вахарпара шиӀ бувзабенна ийкъ майра дӀахьортболаш вола саг ва из. ШиӀ фуннагӀа хулие а дагаваш из уж Ленински декреташ моастагӀчуга дӀахдечийта. Ше дуй в, уж царна царе из дахийта зьаьна дӀахховаддаьча сецад кулг. ХӀанз кхы фу кхетам, фу тийша болх карагӀбаргба-хьоьгӀ шкарна кьача санна, соцавенача корагахьа сутара хьеж эгӀазлонах, сакхвалерах дизза дола зӀамигача сага хоза бӀаргаш.

Цу сурто вай дег чу йоссаю, цу хана вай цига мийсделадаре, цу зӀамигача сага воакъостал де кийча хургвалра цӀена уйлаш.

Ала доагӀа «ЦӀе гоарбаьреш» яхача П. В. Миронова суртах. Советски Ӏаьдал довийхаш кӀайнарца лира къовсам лоттабьача вайнахьа партизанех да из.

БӀамперганашка эгӀача вайнахьа гӀалашта юкхе гӀолла, цу ловзаш готтача накъа танкига тӀа хьагу бӀарг ма-кхоачча йӀаьхьоина хьайоагӀа партизанийн отряда тӀӀерг. Шин-ший тайпара ва цар хӀараме сурт-сибат, тӀадуьха баргаьа, бахьла уйла, хьалхашка латта декхар цаӀ да: шоаш тӀаливнча революце декхар кӀона чакхдаккха, къахьегача нахьа Ӏаьдал сихагӀа дӀаоттаде арабаьнна нах ба уж. Отряда хьалхашка ва вӀайча томра тӀавагӀа цӀе чокхи тӀадувха вайнахьа партизан. БӀаьхаш ийкъ ба цар баьр, бе безар. Доккхий, бехкетоххаме декхараш да хьалхашка латтараш, тӀомаца къестале дезараш. Деналл, миз, тьаьхьа, говзал эш уж кхоачашде. Уж зикагӀа юхо вӀашагӀкхьдохарг-дар-хьоьгӀ хэтада гӀерташ уйлаига зиха воагӀа из партизан.

Шаьста тӀа а кӀаьа тӀа а ю тоьал произведенеш я выставке. Говзача техникаца даь да уж балхаш.

Маскарея белгала да художника-монументалиста Полонкоев Мурада цӀаста тӀа дахкъта цӀи хезача революционера Ахриеа ГӀапура сурт.

Выставке гойташ да Г. И. А. Шаулова «Къоаной кхетаче» яха цӀаьта тӀа дахкха сурт, цӀаста тӀа а кӀаьа тӀа а О. М. Мэшина дилла шиӀ сурт.

Масеаа скульптурни портрет а ю выставке. Укхаза я РСФСР заслуженни художника, Нохч-ГӀалгӀай АССР искусствой заслуженни деятеля И. Д. Бекичева даь тӀема ветерана, автотранспортни контора шофера В. В. Гуева портретбюст, «Даьхе лораеш» яха скульптура.

Кхы а тайп-тайпара суртош да выставке дог-безам тӀаоза̄ш, говзалца дийкха а, хьадаь а, тойса а. ХӀера саго — зӀамигачо, воккхачо — дог раьза долаш тӀаэцаргйола произведенеш. Художникий дика вӀашагӀкхьдаьннаш боьхьоьца наха дукха езаргйолча, цар делашка юкъаргйолча темах йола выставка хиӀчъе я изобразительни искусства езачарие из бӀаргаийта а.

Бек АВАДИЕВ.

Кхоачашхинна уйла

КӀоарга знанеш, йоккха говзал йола хьехархой дуйта ба Серженъ-Юртарча юкъерча школе хьаьнала къахьегаш. Шоай вахар вай сийрдача кхоаненна — бераиша дӀалуш ба уж.

Къаьстта белгалъяьккха яле лакхерча классашка истори а обществоведена а хьехаш вола Мунаев Махьмад. ШиӀ предмет йовзарах кхочам баь ца Ӏеш, говзал дахи лаккьеш, общественни вахара юкъе дакъа лоацаш, методика хьехамаш керте лувцаш хьоагӀа къона тьехархо. 1963 шера Серженъ-Юртара баркӀ шерара школа чакхъьяьхачул тӀехьагӀа хьехархо хила лаьрхӀар Махьмада. Цу шера деххуьлинне деша вахар зӀамига сат. Сакха чакхдаьлар студенчески шераш. 1966 шера шоай юрта цӀавера къона хьехархо. Кхоачашхилар цун уйла, дагалаьттар.

Хьалхара урок. Из даим а дагахьаргъя цунна, хӀана аьлча дагалаьттар кхоачашхинна йола хьалхара урок я из.

Цул тӀехьагӀа къовача хьехархочо болх беш а, дика чакхйоалла Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета исторически факультет. ХӀанз из дешаш ва Ростовски университета юридически факультете.

Шоай школе Махьмада хьайийллай «Къона дзержинцаш» яха кружок, цига кхуьш боагӀаргашта правови кхетам лу цо. Хийла дешархочна юрта гонахьара моттигаш толкаш хул из, къовача тӀехьенна шоай мохк дикагӀа бовзийт.

Б. АРЗАНУКАЕВ.

Н. А. АСХАБОВ

ЦӀаьхха кхелхан 1940 шера денз КПСС член хинна, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета доагора промышленноста управлене начальник Асхабов Нажмуди Асхабович.

Н. А. Асхабов ваьв 1917 шера Керда АтагӀа яхача юрта ахархочун дезале. Къахьега волавенная 1943 шера Урус-Мартановски района Алхазуровски юрта Совете счетовод волаш, 1938 шера денз Советски Эскаре гӀулакх деш политически балха тӀа хиннав. Сийлахь-боккха Дай-мехкахь тӀом болабеннача хьалхарча деношка денз Асхабов немецко-фашистски гӀаьрахбех латаш хиннав разведка начальник волаш а гӀакхха артиллерийски батарее политрук волаш а. Хала човнаш хиннв госпитале дарба даьчул тӀехьагӀа партийни, цул тӀехьагӀа боахама балха тӀа хьожаваь из.

1957 шера КПСС ЦК-ра курсаш чакхъьяхачул тӀехьагӀа Н. А. Асхабов хьожаву Нохч-ГӀалгӀай АССР партийни организашка болх бе. Цо болх баьб КПСС Веденски Урус-Мартановски райкомий хьалхара секретарь волаш, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома отдела заведующе заместитель, республика кхачан промышленноста министр волаш. 1966 шера денз — Нохч-ГӀалгӀай АССР доагора промышленноста управлене начальник хиннав.

Вахаш ше мел яьккхача хана Н. А. Асхабов шиӀ берригa низ, шийна хоар, шиӀ йоккха опыт республика халкъа боахам дегӀабоалабара гӀулакха дӀалуш хиннав. Партийни принципиальность йолаш, шийна тӀадилла гӀулакх цӀена кхоачашдеш, наьха гӀулакхага дика хьожаш хилларца белгалвоалаш хиннав из.

Н. А. Асхабова каргӀдийнаш гӀулакхаш Даьхен соагӀатешта белгаладьа.

Вицлургвоацаш даим тха дегашка вахаргва Коммунистически партен советски халкъа тешаме воӀ Асхабов Нажмуди Асхабович.

А. В. Власов, М. Ш. Баматгиреев, В. Н. Белозеров, О. С. Беляев, Х. Х. Боков, М. А. Дорохов, А. Д. Кагерманов, М. А. Керимов, С. Н. Кожуховский, Н. И. Семенов, В. А. Сорокин, В. И. Дмитриенко, Т. У. Махмуджаджиева, Р. А. Саламова, Т. М. Диданов, С. В. Синельников, Н. Я. Прасолицкий.

Шалински района воаш а везаш а ва района больница хирург, коммунист Чапсуркаев Султан. Фе латт из вайна уваккъйено лораеча ха тӀа.

Ийс шу дӀаделлад из цу аттачарех йолцача профессена. Цу юкъа дукха увахой кӀалхарбаьккхаб цо Ӏоажанах.

Цул соагӀа Чапсуркаев Султан йоккха опыт йола пропагандист а ва.

СУРТА ТӀА: хирург С. Чапсуркаев.

А. БАРЗАНУКАЕВА сурт.

СПОРТ

ЯХЬАШ ДӀАЙОЛАЯЬЯ

Масеха ди хьалха городерча шахматни клубе дӀайоладенний маӀача яха юкъе дуьнен халкъашта юкъерча шашкех йола Нохч-ГӀалгӀайчен чемпионат. Шашкаех дикагӀа ловзача 12 саго дӀадоладаьд цоай ловзар.

Яхье баьннаращца ба республика соахкара доло призер Н. Шихарбеев (ДСО «Локомотив») «Спартакера» В. Петров, Шалински районера В. Газалапов. — Уж кхоачие а спорта мастерала кандидаташ ба, хьалхара разрядаш я Ш. Астемирова, Н. Купянькова.

Соахкара республика чемпион, спорта мастер В. Шамов укх турнира керттера судакхо ва.

Хьалхарча кхаь туре хотваьннав В. Петров. Цо эшабир А. Амаев, Ю. Сытченко (шекке а — «Спартакера»), Н. Купяньким. ШиӀ аргӀа Н. Купянькина эшавир А. Маслов («Локомотив»), Ш. Астемиров, хӀаьта тӀехьарчо эшавир Н. Шихарбеев.

Кхо тур чакхъьяьначул тӀехьагӀа 3 очко а йолаш хьалхарча моттиге ва В. Петров, 2 очко а йолаш шоллагӀча моттиге ва Н. Шихарбеев.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ,
яхьий керттера секретарь.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Ӏуйранара гимнастика. 8.55 — АБВГдейка». 9.25 — «Дай-ноаной, моана!». 9.55 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.25 — «Кхераш боацаш дӀа-юха лехар». 10.55 — «Художникех дола дуьцарие». Б. Кустодиев. 11.25 — ЦхьоагӀо йолча дезале». Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз (гӀалгӀай меттала). 11.55 — «Литературни дешараш». А. Толстой — «Никита берал». 12.40 — «УмахцӀено» яха Ӏндиан — популярни программа. Передача дӀахьу лора Ю. В. Белянчикова. 13.25 — «Спортлото» тираж. 13.35 — «Тоэхай» яха телевизионни документальни фильм. 14.25 — «Советски иллей концерт». 14.50 — Бераишта дола фильм. «ГӀалаш тӀара байрахаш». Художественни фильм. 16.25 — СССР халкъий 6-гӀа йола Ӏаи спартакиада. Свердловскера передача. 17.00 — «Дийнача хӀамай дуьнен тӀа». Передача дӀахьу журналиста В. М. Пескова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильмий программа. 18.45 — «Вай Москва». 19.30 — Когсалозаш фигурни хаккарах йола дуьнен чемпионат. Кхалнах. ШиӀ йоӀанасӀа йола программа. Каладера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Центральни телевидене зирана тӀа эггара хьалха. «Дзузенпе Берди» яха художественни фильм (Италь). Мостадьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.25 — С. Прокофьев. Лоа бола сената дӀалоакх дуьнен халкъашта юкъерча конкурса лауреата М. Фрайберхана (фортепиано). 18.05 — «Аьрсей аьлт» яха телевизионни документальни фильм. 19.00 — «Тха долча хьовшагӀа зеш» йозаноша Чакалов СаӀид. 19.25 — «ЦӀа ойланашталш» яха телевизионни художественни фильм. 1-гӀа, 2-гӀа, 3-гӀа, 4-гӀа, 5-гӀа серии.

12 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — «Заряда а дӀаоттал». 8.55 — Белоруссен халкъа инструменташ Паччахьалкхен оркестра концерт. Минскера передача. 9.30 — «ГургаЙетта саьхьта». 10.00 — «Советски Союзий гӀулакх деш!». 11.00 — «Цисха кӀа» яха мультфильм. ДӀадолаьуш аьлмаьа ду РСФСР халкъа артистка В. М. Леонтьевас. 12.00 — «Музыкальни киоск». Передача дӀахьу Э. Беляева. 12.30 — «Юртара саьхьта». 13.30 — «Шун кисьнех бола музыкальни программа». 14.15 — Театральни сихнтаьль. А. Салынский. Советски Эскара Центральни академически театра «Фатима» яха фильм-спектакль. 16.15 — «Дуьнен халкъашта юкъера панорама». 16.45 — «Асопальд а дина чахьаракар а» яха мультфильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Кинопутешественникай клуб». Передача дӀахьу журналиста О. К. Игнатьева. 19.15 — «Дохьал дешарча хьешай бӀаргашца Советски Союз». 19.30 — Когсалозаш фигурни хаккарах йола дуьнен чемпионат. Спортивни хаккараш. ШиӀ йоӀанасӀа йола программа. Каладера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Г. Свиридов. Музыкальни иллюстраци. «Дарц» яхача А. С. Пушкина повестаа йола музыкально-литературни композиции. 22.30 — ХӀгача атлетикай Европа чемпионат. Италера передача. Йостадьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.20 — «УмахцӀено». Телевизионни журнал (нохчий меттала). 18.50 — «ЦӀа ойланашталш». Телевизионни художественни фильм. 6-гӀа, 7-гӀа, 8-гӀа, 9-гӀа серии.

РАДИО

11 МАРТ

9.00 — «ВӀаьстинарча дена шу хиойБ». Урус-Мартановски районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 8.55 — Ашараш. 7.10 — Республиканни газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 8.55 — Ашараш. 14.30 — Лирически мугӀараш. Нохч-ГӀалгӀайчен поэтий стихаш. 15.00 — Йоккха паненьни цӀерош дика Аргунски заводе хьадкалаттарашта лаьрхӀа концерт-сайре. 15.40 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (гӀалгӀай меттала). 18.00 — «Кавказа Ӏуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Радиога ладугӀарий кисьнех дола концерт (нохчий меттала).

12 МАРТ

7.10 — Республиканни газетий обзор. 7.35 — Хоамаш. 7.50 — Ашараш. 8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш». 12.30 — «ЗӀок-мааз» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 15.15 — «ЦӀе сийгаш». Пионерашта дешархоштен йола передача (гӀалгӀай меттала). 16.00 — КПСС Центральни Комитета декабрьски Пленума сеиаманш дахарийа ву. СССР 50 шу дизана цӀерагӀча химически заводера передача. 18.00 — КӀиралдийнахьара ашарий программа. 18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.50 — «Иллеца доттагӀал дораштa деза концерт» (гӀалгӀай меттала).

Хенан хоам

Тахан республике гӀоллаш Грозненан хувшлуш мархаш а йолаш, йочан а йоцаш, махьбузехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йовхал йолаш хилеш тарлу.

Кхоанен ломмен мархаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йочан а йолаш, дохк а долалаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —2 +3, дийнахьа +5 +10 градус йолаш хилеш тарлу.

Метеостанци.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС — 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-86; редактора зам. — 3-39-11; жоьпалла секретара — 3-34-38; партийни вахаран культурий отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-38; юрта боахама отдела — 3-42-26; кехатийн отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-86; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-38; отдела сельского хозяйства — 3-42-26; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуьйл шинарен ерех, шоаттен деношка.

СФ05082. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 1837.